

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI

2022 MAYIS

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi tarafından hazırlanmıştır.

Başvuru Adı : Bumbuş/Romanya

Başvuru No : 18079/15

Başvuru Tarihi : 25 Mart 2015

Karar Tarihi : 3 Mayıs 2022

Konu : Başvurucunun UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan bölgede gerçekleştirilecek olan siyanürlü altın ve gümüş madenciliği faaliyetine karşı bir protestoya katılması sebebiyle para cezası ödemesine karar verilmesi, Sözleşmenin 10. maddesini, 11. madde ışığında yorumlandığında ihlal etmektedir.

Olaylar : Başvurucu Mihail Liviu Bumbuş, 1981 doğumlu ve Curtea de Argeş/Romanya'da yaşayan bir Rumen vatandaşıdır.

Başvurucu, tanınmış bir aktivist ve Manevi Milis Sivil Hareketi Derneği'nin (*Asociația Mișcarea Civică Miliția Spirituală*) kurucu üyesi ve başkanıdır.

Başvurucu, Romanya'nın kuzey-batısında bir bölge olan ve UNESCO tarafından dünya mirası olarak kabul edilen Roșia Montană'da siyanürlü altın ve gümüş madenciliği yapılmasına karşı bir protesto hareketi olan Salvați Roșia Montană'ya katılmıştır.

28 Ağustos 2013'te başvurucu ve diğer üç protestocu, ellerinde pankartlarla ana Hükümet binasının giriş bariyerlerinden birine kendilerini kelepçelemişlerdir. Bu eylemleri, bir yakınları tarafından videoya alınmıştır. Jandarma tarafından alandan ayrılmaları istendiğinde, protestocular bu talebi reddetmişlerdir.

En sonunda polis, protestocuların kendilerini bağladıkları kelepçeleri kesmiş ve başvurucu da dahil olmak üzere tüm protestocuları polis aracına bindirmiştir.

Protestocular, ifadelerinde, daha önce vermiş oldukları dilekçelerinin göz ardı edildiğini; bu nedenle kendilerinin eylemi gerçekleştirmedeki amacının konuya ilişkin farkındalık yaratmak ve madencilik sorunu hakkında somut bir şeyler yapmak olduğunu açıkça belirtmişlerdir.

Başvurucu, toplum olarak bir arada yaşamaya ilişkin kurallar ile kamu düzeni ve huzuruna ilişkin kuralları (61/1991 sayılı Kanun) ihlal ettiği için, polis karakolunda, 500 Romanya leyi (yaklaşık 113 Avro) para cezasına çarptırılmıştır. Polis, başvurucunun eylemlerini sözlü olarak kabul ettiğini, ancak polis raporunu imzalamayı reddettiğini öne sürmektedir.

Eylül 2013'te başvuru, verilen para cezasına itiraz etmiştir. Başvurucu, kendisi hakkında yaptırım uygulanması gerekli olsa bile eylemlerin polis tarafından yanlış sınıflandırıldığını ve aslında 60/1991 sayılı Kamuya Açık Toplantıların Düzenlenmesi ve Yürütülmesine İlişkin Kanun kapsamında ele alınması gerektiğini; çünkü düşüncelerin özgürce ifade edilmesinin topluma zararlı bir hareket olamayacağını belirtmiştir. Mahkemenin içtihadına atıfta bulunarak kendiliğinden gelişen protestonun, toplanma özgürlüğü tarafından korunduğunu savunmuş ve protestonun barışçıl olduğuna dikkat çekmiştir.

Bükreş Mahkemesi, başvurucunun itirazını reddetmiştir. Mahkeme, polis raporunun hukuka uygun olduğuna, başvurucunun eylemlerinin doğru bir şekilde sınıflandırıldığına ve yaptırımın Avrupa Sözleşmesinin 11. maddesine (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) uygun olduğuna karar vermiştir.

Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu, diğer hususların yanı sıra, ilk derece mahkemesinin ne protestonun video kaydını incelediğini ne de kendisinin ifade özgürlüğüne ilişkin argümanlarını ele aldığı ileri sürmüştür. Bükreş İstinaf Mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını onamış ve başvurucunun suçun sınıflandırılmasına ilişkin argümanlarının kabul edilmesi halinde, kamu huzurunu ihlal eden birçok olayın cezasız kalacağını belirtmiştir. Ayrıca protestonun kanuna uygun olarak yapılması gerektiğine işaret etmiştir. Bu doğrultuda ilgili kanuna göre, üç gün önceden yetkili makamların haberdar edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

İstinaf mahkemesince verilen bu karar, kesin bir karardır.

İlerleyen süreçte yaşanan yaygın protestoların ardından, Parlamento, Roşia Montană'da madencilığe izin veren tasarımı reddetmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 10. (ifade özgürlüğü) ve 11. (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) maddelerine dayanarak, ulusal mahkemeler tarafından kendisine uygulanan yaptırımdan şikayetçi olmuştur.

Karar : Mahkeme, ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun temel taşlarından birini oluşturduğunu yinelemiş ve yalnızca ifade edilen fikirleri değil, aynı zamanda bunların nasıl ifade edildiğini de içerdiğini belirtmiştir. Ancak 11. madde yalnızca barışçıl protesto hakkını korumaktadır. İfade özgürlüğü ve barışçıl toplanma özgürlüğü, başvuru konusu ile yakından bağlantılıdır.

Taraflar para cezasının başvurunun ifade özgürlüğüne bir müdahale oluşturup oluşturmadığı konusunda ihtilaf içerisindedir. Mahkeme, cezanın yalnızca başvurunun davranışıyla değil, aynı zamanda bir mesaj yayma girişimiyle de ilgili olduğu göz önüne alındığında, para cezasının ifade özgürlüğüne bir müdahale teşkil ettiğine karar vermiştir.

Başvurucu, olayın 61/1991 sayılı Kanunun 3/2. maddesi yerine, 60/1991 sayılı Kanun kapsamında ele alınması gerektiğini belirterek, ulusal mahkemelerde yapılan hukuki nitelendirmeye itiraz etmiştir. Başvurucuya göre, verilen para cezası bu nedenle hukuka aykırıdır. Mahkeme, kendisinin, ulusal mahkemelerde verilen kararların iç hukuka uygunluğunu denetleme yetkisinin sınırlı olduğunu ve bu nedenle ulusal mahkemelerde yapılan yorumların doğurduğu etkilerin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını inceleyeceğini yinelemiştir. Ayrıca söz konusu iki kanunun tamamlayıcı olduğunu ve birbirleriyle bağlantılı olarak okunabileceğini belirlemiştir.

Mahkeme, bu iki kanun uyarınca, önceden bildirimde bulunulmaksızın düzenlenen kamuya açık herhangi bir toplantının yasa dışı ilan edilebileceğini gözlemlemiştir. Başvurunun katıldığı protesto da buna dahildir. Mahkeme ayrıca verilen cezanın, kamu düzeninin bozulmasını önleme meşru amacına yönelik olduğu konusunda da tatmin olmuştur.

Başvurucu ile protestocu arkadaşlarının eylemlerinin, halkın ve yetkililerin dikkatini Roşia Montană maden projesine çekmek olduğuna ve bunun da kamu yararı barındırdığına karar vermiştir. Sözleşmenin 10/2. maddesi kapsamında, kamu yararına ilişkin konularda siyasi açıklamaların sınırlandırılması için tanınan alan oldukça dardır. Ulusal mahkemelerde başvurucuya savunmasını dile getirebilmesi için çok az zaman verilmiş; konu bir ön bildirim ve izin meselesi olarak ele alınmış; başvurunun sorumlu tutulduğu kamu düzeninin

bozulması olgusu incelenmemiş ve tüm bu nedenlerle başvurunun ifade özgürlüğü ile kamu düzeninin korunması ihtiyacı dengelenmemiştir. Başvuru konusu yargılamada, kamuya açık toplantılara ilişkin kuralların uygulanması başlı başına bir amaç haline gelmiştir.

Son olarak Mahkeme, verilen para cezasının kamuya açık konuşmalar üzerinde caydırıcı bir etkisi olduğunu belirtmiştir.

Yukarıda belirtilenler göz önüne alındığında Mahkeme, başvurunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığına ve Sözleşmenin 10. maddesinin, 11. madde ışığında yorumlandığında, ihlal edildiğine karar vermiştir.

Başvuru Adı : Mesić/Hırvatistan

Başvuru No : 19362/18

Başvuru Tarihi : 19 Nisan 2018

Karar Tarihi : 5 Mayıs 2022

Konu : Cumhurbaşkanı olan başvuruçunun, kendisi aleyhinde önemli suçlamalarda bulunan suç duyurusunda vekillik görevini üstlenen avukatın itibar ve saygınlığını sarsacak nitelikteki açıklamaları sebebiyle tazminat ödemesine karar verilmesi ifade özgürlüğünü ihlal etmemektedir.

Olaylar : Başvurucu Stepan Mesić, 2000-2010 yılları arasında Hırvatistan'da Cumhurbaşkanlığı yapmış bir Hırvatistan vatandaşıdır. Başvurucu 1934 yılında doğmuş olup, Pušća/Hırvatistan'da yaşamaktadır.

O dönem Angers/Fransa'da avukatlık yapmakta olan Ivan Jurašinović, 2006 yılında bir müvekkili adına 11 Hırvat vatandaşı aleyhinde suç duyurusunda bulunmuştur. Bu 11 kişi arasında başvuruçucu da bulunmaktadır. İlgili suç duyurusunda başvuruçucu, iki cinayete teşebbüs ve bir yağmaya teşebbüs suçlarında müşterek faillerden biri olmakla suçlanmıştır. Aleyhlerinde suç duyurusunda bulunan 11 kişiden biri, tanınmış bir mafyadır. Ivan Jurašinović'in müvekkilinin anlatımına göre mafya olan bu şahıs, başvuruçunun 2000 yılında yürüttüğü seçim kampanyasını finanse etmiştir.

O dönem Cumhurbaşkanı olan başvuruçunun isminin bu suç duyurusunda geçtiğini açıklayan makaleler, Hırvatistan'da bulunan günlük iki gazetenin internet sitesinde yayımlanmıştır. Makalelerde, başvuruçudan "cinayet emrini veren kişinin bir nevi siyasi patronu" olarak bahsedilmiştir. Ancak suç duyurusunun içeriği tam olarak medya tarafından bilinmemektedir. Her iki makalede de gazetecilerin, Ivan Jurašinović ile telefonda görüştikleri ve kendisinin, böyle bir şikayet dilekçesi sunduklarını doğruladığı; fakat Fransız hukukuna göre daha fazla detay vermesinin mümkün olmadığı bilgisine yer verilmiştir.

Gazeteciler tarafından, o dönem Cumhurbaşkanı olan başvuruçudan, televizyonda yayımlanan bir basın konferansı esnasında konu hakkında yorum yapması istenmiştir. Başvuruçucu, Ivan Jurašinović ve onun gibilerin etkili bir tedavi alabilmeleri için psikiyatrik hastaneye

kaldırılmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu açıklama, Hırvatistan Cumhurbaşkanlığının resmi internet sitesinde ve çeşitli medya kuruluşlarında yayımlanmıştır.

Bunun üzerine Ivan Jurašinović, kendisini aşağıladığı gerekçesiyle başvurucu aleyhine Hırvatistan'da hukuk davası açmıştır. Ivan Jurašinović, başvurusunun Hırvatistan Cumhurbaşkanı olarak konumunu ve medyanın ilgisini kullanarak kendisinin onur ve saygınlığını lekelediğini ve de profesyonel ve ahlaki güvenilirliğine zarar verdiğini öne sürmüştür. Başvurucu, kendisi tarafından yapılan açıklamanın saldırgan olmadığını, aksine kendisi aleyhine yapılan ciddi ve temelsiz suçlamalara karşı ironik ve kinayeli ("metaforun ta kendisi") bir cevap verme girişimi olduğunu belirtmiştir. Yargılama sonunda başvurusunun, Ivan Jurašinović'in saygınlığına gölge düşürdüğü gerekçesiyle 50,000 HRK (o dönem 6,600 Avro) ödemesine karar verilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 10. maddesine (ifade özgürlüğü) dayanarak, Ivan Jurašinović'in saygınlığını zedelediği gerekçesiyle zararını gidermesine ilişkin olarak verilen karar, kendisinin ifade özgürlüğünü ihlal etmiştir. Başvurucu ayrıca yargılama sürecinin uzunluğunun Sözleşmenin 6/1. maddesi (makul sürede yargılanma hakkı) ile bağdaşmadığını öne sürmüştür.

Başvuru, 19 Nisan 2018 tarihinde yapılmıştır.

Ivan Jurašinović, Ulusal Barolar Birliği ile Paris Barosu, üçüncü taraf olarak başvuruya müdahil olmuştur.

Karar :

Madde 10 (İfade Özgürlüğü)

Mahkeme, yalnızca tek amacı tahkir etmek olan kaba ve bariz aşağılama boyutuna varan saldırgan açıklamaların Sözleşmenin 10. maddesi kapsamındaki korumadan yararlanamayacağını yinelemiştir. Açıklamaların yapıldığı koşulları göz önüne alan Mahkeme, Hırvatistan Cumhurbaşkanının kendisini savunmaya çalıştığını ve amacının yalnızca Ivan Jurašinović'i aşağılamak olmadığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda Mahkeme, ulusal mahkemece verilen kararın, başvurusunun ifade özgürlüğüne bir müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır. Ancak bu müdahale ulusal hukukta kanunla öngörülmüştür. Zira müdahale,

Borçlar Kanununun ilgili maddelerine dayanmaktadır. Ayrıca müdahale, Ivan Jurašinović'in saygınlığının korunması meşru amacına yöneliktir.

Müdahalenin "demokratik bir toplumda gerekliliği" hususunda ise Mahkeme, başvuru tarafından, Ivan Jurašinović'in psikiyatrik tedaviye ihtiyacı olduğunu belirtildiğini; başvurucaunun bu dönem Devlet Başkanı olduğunu; kendisi tarafından yapılan bu yorumun çeşitli medya kuruluşlarınca yaygın bir biçimde yayımlandığını kaydetmiştir. Bu nedenle Mahkeme, açıklamanın kelimesi kelimesine gerçek anlamıyla mı (ulusal mahkemelerce yapıldığı gibi) yoksa metaforik olarak mı (başvuruca tarafından öne sürüldüğü gibi) anlaşılması gerektiği yönündeki tartışmadan bağımsız olarak bir değerlendirme yapmıştır. Buna göre söz konusu açıklama Ivan Jurašinović'in saygınlığına gölge düşürdüğü gibi, kendisinin hem sosyal hem de profesyonel yaşamına zarar vermiştir. Dolayısıyla Mahkeme, Ivan Jurašinović'in Sözleşmenin 8. maddesi kapsamındaki haklarının gündeme geldiğini kabul etmiştir.

Ulusal mahkemeler, Mahkeme içtihadıyla yerleşmiş kriter olan ifade özgürlüğü ile saygınlığın korunması hakkı arasında bir denge kurmamıştır. Bu nedenle Mahkeme, bu dengeyi kendisi kuracaktır. Mahkeme, Hırvat medyası tarafından ilgili suç duyurusuna dair yapılan yayınlardan önce Ivan Jurašinović'in kamusal bir figür olmadığını ve Ivan Jurašinović'in Cumhurbaşkanıya yönelik herhangi bir basın açıklaması da yapmadığını gözlemlemiştir. Kendisinin, başvurucauyu kışkırtarak basın açıklaması yapmasına yol açan iddialar, kamuya açık bir şekilde dile getirilmemiş ve de bunların kamuoyu tarafından okunması amacı güdülmemiştir. Dolayısıyla Ivan Jurašinović'in durumu; siyasetçiler, kamusal figürler veya kamu yararı taşıyan kamusal bir tartışmaya katılanlar gibi, işin niteliği gereği kendilerini gönüllü olarak kamu denetimine açan kişilerle aynı değildir. Başvurucaudan farklı olarak bu kişilere yapılacak eleştiriler, daha geniş sınırlara sahiptir.

Aynı zamanda, bir Devlet Başkanının adının, cinayete teşebbüse karışması ve/veya organize suçlar ile arasında bağlantı olması ihtimalinin mevcudiyeti, şüphesiz kamu yararı içeren bir konudur. Başvurucaunun, bu nitelikteki bir suçlamaya cevap verme ve kendisini savunma hakkı mevcuttur. Nitekim ilk başta başvuruca da organize suçlar ile anılan söz konusu kişiyle arasında bağlantı bulunduğu yönündeki iddiaları, belgelere dayanan açıklamalarla reddetmiştir. Buna rağmen başvuruca bir adım daha ileri gitmiş ve Ivan Jurašinović'in güvenilirliğini sarsma girişiminde bulunmuştur. Başvuruca, saldırgan açıklamasında hiç gerek bulunmamasına rağmen, küçümser ve kaba ifadeler kullanmıştır. Ivan Jurašinović'i kişisel olarak aşağılayarak, kamu yararı içeren tartışmaya hiçbir katkı sağlamadığı gibi, kabul edilebilir nitelikteki

eleştirinin sınırlarını da aşmıştır. Mahkeme, üst düzey devlet yetkililerinin, avukatların itibarına saldırarak ve onları alay nesnesi haline getirerek yalnızlaştırıp, güvenilirliklerini sarsmalarının sonuçlarını da göz önüne almıştır. Zira bu tutumun doğurduğu etki, avukatların profesyonel görevlerini yerine getirmelerinin engellenmesi tehdidinin yol açtığı etki ile aynıdır.

Son olarak Mahkeme, Ivan Jurašinović'in Fransa'da devam eden ceza soruşturmasının gizliliği ile bağlı olduğunun da bilincindedir. Bu gizlilik ise kendisinin, suç duyurusunda öne sürülen iddiaların, başvuru tarafından belirtildiği şekilde absürt olmadığı yönünde bir açıklama yapmasını engellemektedir. Soruşturmanın gizliliği, Ivan Jurašinović'i, Devlet Başkanı olarak güçlü bir kamusal figür statüsünde bulunan ve medyanın yoğun ilgisine sahip olan başvuru karşısında dezavantajlı bir konuma getirmiştir. Başvuru tarafından yapılan açıklama, Ivan Jurašinović'in itibarına zarar verdiği gibi, avukatlar gibi profesyonel mesleklerin ifasında "susturucu", caydırıcı bir etkiye yol açma potansiyeline de sahiptir. Bu nedenle Ivan Jurašinović'in uğradığı zararların tazminine ilişkin bir karar verilmesi hem bu susturucu etkinin tesirinin giderilmesi için uygun bir yaptırımdır hem de Ivan Jurašinović'in saygınlığının korunması meşru amacı ile orantılıdır.

Mahkeme, başvurucaunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin "demokratik bir toplumda gerekli" olduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle Sözleşmenin 10. maddesi ihlal edilmemiştir.

Madde 6 (Makul Sürede Yargılanma Hakkı)

Başvuruca, hukuk yargılamasının bütünüünün uzun olduğunu öne sürmekte ve bilhassa üst mahkeme önündeki sürecin uzunluğundan yakınmaktadır.

Mahkeme, başvurucaunun şikayetinin 13 Mart 2013 tarihinden önceki döneme ilişkin kısmını reddetmiştir. Zira başvuruca bu sırada mevcut olan iç hukuk yollarını tüketmemiştir. Bu nedenle Mahkeme yalnızca bu tarihten sonraki döneme ilişkin değerlendirme yapmıştır ki bu da 4 sene 7 aya tekabül etmektedir. Başvuru kapsamında bulunan tüm materyali inceleyen Mahkeme, hukuk yargılamasının uzunluğuna ilişkin olarak Hükümet tarafından, bu uzunluğu gerekçelendirmek için herhangi bir olgu ya da argüman öne sürülmediğini gözlemlemiştir. Bu nedenle yargılama sürecinin ölçsüz olduğu ve "makul süre" gerekliliğini karşılamaktan uzak kaldığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla Sözleşmenin 6/1. maddesi ihlal edilmiştir.

Başvuru Adı : Vlahov/Hırvatistan

Başvuru No : 31163/13

Başvuru Tarihi : 23 Nisan 2013

Karar Tarihi : 5 Mayıs 2022

Konu : Bir sendika temsilcisi olan başvurucunun, 15 kişinin sendikaya katılma taleplerini reddetmesi sebebiyle mahkum edilmesi, Sözleşmenin 11. maddesine (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) müdahale teşkil etmektedir.

Olaylar : Başvurucu Goran Vlahov, 1959 doğumlu ve Šibenik/Hırvatistan’da yaşayan bir Hırvat vatandaşıdır.

2007 yılının başında başvurucu, Hırvat Gümrük Memurları Sendikasının (“CSH”) Šibenik şubesinin temsilciliğini yapmıştır. CSH, Šibenik Gümrük İdaresi bünyesinde faaliyet gösteren iki sendikadan biridir. O dönem, üyelik tamamen gönüllülük esasına dayalıdır ve Sendika yaklaşık 30 üyeden oluşan nispeten küçük bir sendikadır.

3 Ocak ve 16 Şubat 2007 tarihleri arasında başvurucu, Šibenik Gümrük İdaresinin 15 çalışanının sendikaya üyelik başvurularını reddetmiştir. Kararı Gümrük İdaresindeki ilgililere hitaben yazdığı bir mektupta açıklamış ve sendikanın diğer üyeleriyle CSH üyeliklerini artırmamak konusunda aldıkları karar doğrultusunda hareket ettiğini söylemiştir.

Bununla birlikte sendikanın yönetimi konusunda başvurucu ile anlaşmazlıkları olan CSH Başkanı, başvuruları reddedilen 15 kişiyi sendikaya kaydetmiştir. Mart ayında yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında, başvurucunun 15 başvurucuyu kabul etmeyi reddetmesi tartışılmış ve bunun sonucunda başvurucunun sendika temsilciliği görevinden alınmasına karar verilmiştir.

CSH daha sonra başvurucu hakkında Ceza Kanununun 109. maddesi uyarınca 15 kişinin sendikaya katılmasını engellediği gerekçesiyle suç duyurusunda bulunmuştur.

Eylül 2010’da mahkeme, başvurucuyu atılı suçlardan mahkum ederek dört ay hapis cezasına hükmetmiş ve bu cezanın ertelenmesine karar vermiştir. Mahkeme özellikle, başvurucunun Anayasaya, ilgili iç hukuka ve CSH tüzüğüne aykırı hareket ettiğini tespit etmiştir. Ayrıca

başvurucunun üç tanığın dinlenmesi yönündeki talebini de konu ile ilgisi bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Bu gerekçe, üst mahkeme tarafından Aralık 2010'da; Anayasa Mahkemesi tarafından ise Ekim 2012'de onanmıştır.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 11. maddesine (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) dayanarak o sırada üyelik sayısını artırmak istemeyen mevcut sendika üyelerinin çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini ileri sürmüştü; mahkumiyetinin keyfi ve orantısız olduğundan şikayet etmiştir. Ayrıca Sözleşmenin 6/1 ve 3-d maddesine (adil yargılanma hakkı/tanığın hazır bulunma ve dinlenmesini sağlama hakkı) dayanarak, savunma için belirli tanıkları dinletme talebinin reddedilmiş olması nedeniyle aleyhindeki ceza yargılamasının adil olmadığını iddia etmiştir.

Karar :

Madde 11

Mahkeme ilk olarak başvurucunun mahkumiyetinin –birey topluluklarından oluşan tüzel kişilerden– sendikaların, Sözleşmenin 11. maddesi kapsamında güvence altına alınan üyeliklerini kontrol etme hakkına müdahale teşkil ettiği kanaatine varmıştır.

Mahkeme ayrıca, müdahalenin Ceza Kanununun 109. maddesi uyarınca kanunla öngörülmüş olduğunu ve sendika üyelerinin örgütlenme özgürlüğünü kullanma haklarını korumayı amaçladığını kabul etmeye hazırdır. Bununla birlikte, ulusal mahkemelerin kararlarının uygun gerekçelerden yoksun olduğunu tespit etmiştir.

Kararlar detaylı gerekçe barındırmamaktadır. Sözleşmenin 11. maddesi kapsamında kabul edilen ilkeler ışığında, başvurucunun sendikanın iç düzenlemelerine ve tüzüklerine uygun hareket edip etmediği ele alınmamıştır. Ayrıca başvurucunun o sırada sendika temsilcisi olarak sendika üyelerinin çıkarlarını korumak için harekete geçme hakkına sahip olduğu hususu ile sendikadaki mevcut iç anlaşmazlık ve bunun olası etkileri hakkında ayrıntılı değerlendirme yapılmamıştır.

Ayrıca mahkemeler, uygun bir gerekçeli karar olmaksızın, başvurucunun delil sunma talebini reddetmiştir.

Her halükarda Mahkeme, sadece belirli sendika üyelerinin çalışabildiği işyeri sözleşmesi söz konusu olmadığı için, üyelikleri reddedilen çalışanların görünürde herhangi bir zorluk yaşamadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca üyelikleri reddedilen kişiler, diğer sendikaya üye olmakta veya çalışma koşullarıyla ilgili yasal işlem başlatmakta özgürdürler.

Mahkeme, başvurucunun eylemlerinin arkasında herhangi bir ayrımcı saik tespit edememiştir. Gerçekten de başvurucu, üyelik talebinde bulunanların başvurusunu reddetmeyi amaçlamamış; sendika üyeliğini artırma yönünde bir karar almayı yaklaşan yıllık genel kurul toplantısına kadar ertelemeyi amaçlamıştır.

Mahkeme, şikayet edilen müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığına ve dolayısıyla Sözleşmenin 11. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Madde 6/1 ve 3-d (Adil Yargılanma Hakkı - Tanığın Hazır Bulunma ve Dinlenmesini Sağlama Hakkı)

Mahkeme, 11. madde kapsamındaki bulgular ışığında, Sözleşmenin 6/1 ve 3-d maddesi kapsamındaki şikayeti incelemeye gerek olmadığına karar vermiştir.

Başvuru Adı : Solyanik/Rusya

Başvuru No : 47987/15

Başvuru Tarihi : 22 Eylül 2015

Karar Tarihi : 10 Mayıs 2022

Konu : Başvurucunun evinin ve bitişiğindeki arsanın çok yakınında bulunan bir mezarlıktan kaynaklanan kirlilik sonucunda, başvurucunun arazisindeki toprak ve suyun sağlığı için tehlike yaratacak seviyede kirlenmiş olduğunu tespit eden bilirkişi raporlarının varlığına rağmen yetkili makamlarca tedbir alınmaması, Sözleşmenin 8. maddesini ihlal etmektedir.

Olaylar : Başvurucu Vladimir Vladislavovich Solyanik, 1967 doğumlu ve Vladivostok/ Rusya'da yaşayan bir Rus vatandaşıdır.

Başvurucu, Vladivostok'taki Lesnoye mezarlığının yanındaki ev ile bu mezarlığa bitişik arsanın malikidir.

Mezarlık, 1991 yılından itibaren kademeli olarak başvurucunun evine doğru genişlemiştir.

Bu nedenle çevre sakinleri, yerel makamlara pek çok kez şikayette bulunmuşlardır. Bunun üzerine yerel makamlar, 1995 yılında mezarlığın kapatılmasına karar vermiştir. Yetkili makamlar, mezarlığın maksimum kapasiteye ulaştığını ve daha fazla defin işlemi yapılmasının halk sağlığına ilişkin düzenlemeleri ihlal edeceğini tespit etmiştir.

2010 yılında başvurucu ve komşuları, Tüketici Hakem Heyetine başvurarak cenaze törenlerinin yeniden başladığı konusunda tekrar şikâyette bulunmuştur. Tüketici Hakem Heyeti, cenaze ve defin hizmetleri birimini en az 3 kez kınama yayımlayarak uyarmıştır.

Başvurucu, konuyu 2013 yılında mahkemeye taşımıştır. Ulusal mahkemeler, mezarlığa defin işlemlerinin halk sağlığı düzenlemelerine aykırı olarak gerçekleştirildiğini tespit etmiş ve kent konseyinin 31 Aralık 2014 tarihine kadar mezarlık çevresinde bir "sağlık koruma bölgesi" oluşturmasına karar vermiştir. Ancak bu karar henüz uygulanmamıştır.

Başvurucu, arazisindeki toprağın ve kuyusundaki suyun "tehlikeli derecede" kirlendiğini ortaya koyan 2009, 2012 ve 2013 tarihli üç bilirkişi raporu sunmuştur. Özellikle 2012 tarihli rapor,

başvurucunun arazisindeki toprakta yüksek miktarda kimyasal maddelerin, patojenik bakteriler ve parazitlerin bulunduğunu; 2013 tarihli rapor ise başvurunun evinin mezarlığa sadece 70 metre uzaklıkta olduğunu ve halk sağlığı düzenlemelerini ihlal ettiğini belirtmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, 8. maddeye (özel hayata, aile hayatına ve konut dokunulmazlığına saygı hakkı) dayanarak evinin yakınındaki mezarlığın devam eden kullanımının, kendi arsasındaki toprağın ve evin tek içme suyu kaynağı olan su kuyusunun kirlenmesine yol açtığından şikayetçi olmuştur. Ayrıca mezarlığın evine sadece 34 metre uzaklıkta olduğunu belirtmiş ve cenaze törenlerinin evinin bu kadar yakınında yapılmasından dolayı manevi sıkıntı yaşadığını öne sürmüştür.

Karar : Başvurucunun sağlığına herhangi bir fiili zarar verildiğine dair doğrudan bir kanıt olmamasına rağmen, Mahkeme, mezarlığın ulusal düzenlemeleri ihlal ederek yavaş yavaş başvurunun mülküne yaklaştığını ve bilirkişi raporlarının da başvurunun arazisinin kirlenmiş olduğunu tespit ettiğini kaydetmiştir. Gerçekten de ulusal mahkemelerce 2012 ve 2013 tarihli raporlar, başvurunun uğradığı zararın kanıtı olarak kabul edilmiştir.

Bu nedenle Mahkeme, başvurunun konutuna, özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale olduğu ve bu müdahalenin Sözleşmenin 8. maddesinin uygulanması için yeterli ciddiyet derecesine ulaştığı kanaatindedir.

Müdahalenin hukuka uygun olup olmadığı sorusuna ilişkin olarak Mahkeme, kentin cenaze ve defin hizmetlerini yürüten birimin, bir sağlık koruma bölgesi oluşturmaması nedeniyle kendisine verilen kınama yaptırımlarını dikkate almadığını da not etmiştir.

Ayrıca cenaze ve defin hizmeti veren birim ile kent konseyinin bir sağlık koruma bölgesi oluşturmasına karar veren ulusal mahkeme kararı da hala uygulanmamıştır. Hükümet bu gecikme için herhangi bir açıklama yapmamış ve başvurunun yerinin değiştirilmesi veya arazisinin temizlenmesi gibi alternatif tedbirlerin göz önüne alınıp alınmadığı konusunda da herhangi bir bilgi sunmamıştır.

Mahkeme, mezarlığın halk sağlığı düzenlemelerine açık bir biçimde aykırı olarak kullanıldığını ve bunun da başvuruycuyu, Sözleşmenin 8. maddesi kapsamındaki haklarının etkili bir şekilde korunmasından mahrum bıraktığı sonucuna varmıştır.

Başvuru Adı : Simić/Bosna Hersek

Başvuru No : 39764/20

Başvuru Tarihi : 30 Haziran 2020

Karar Tarihi : 17 Mayıs 2022

Konu : Müvekkili aleyhine verilen kararı temyiz ederken, İstinaf Mahkemesinin delilleri değerlendirmedeki tutumuna karşı eleştirel bir fıkra aktaran avukata para cezası verilmesi, ifade özgürlüğünü ihlal etmektedir.

Olaylar : Başvurucu avukat Mirko Simić, Brčko'da yaşayan Bosna Hersek vatandaşıdır.

2017 yılında müvekkili aleyhine yürütülen hukuk yargılaması sonucu verilen karara karşı yaptığı itirazda, bir profesör hakkında anlatılan fıkra yer vermiştir. Söz konusu profesör, öğrencilerinden Hiroshima'da hayatını kaybedenlerin sadece sayısını değil, isimlerini de bilmelerini beklemektedir. Başvurucu, İstinaf Mahkemesinin sdavranış biçimini, profesörünkine benzetmiştir.

Başvurucunun bu yorumunu tahkir edici bulan Temyiz Mahkemesi, başvurucuya yargı organını aşağılamaktan dolayı 1,000 Mark (yaklaşık 510 Avro) para cezası vermiştir. Karar onanarak kesinleşmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 10. maddesine dayanarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini öne sürmüştür.

Karar : Taraflar arasında, başvurucuya verilen para cezasının temel hakka müdahale ağırlığına ulaştığı konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Ancak müdahale için yasal dayanak mevcuttur ve müdahale yargı otoritesini koruma amacını gütmektedir. Fakat müdahalenin ölçülü ve müdahale gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını belirlemek için, Mahkeme olayı bir bütün olarak başvuru konusu olayın ışığında -yorumun içeriği ve söylendiği bağlamı içerecek şekilde- incelemiştir.

Mahkeme, ulusal mahkemeler tarafından hakaret olarak kabul edilen eleştirel yorumların, başvuru tarafından müvekkilinin haklarını savunduğu adli işlemler bağlamında yapıldığını kaydetmiştir.

Ayrıca Mahkeme, başvurucaunun sözlerinin, yalnızca mahkeme üyelerine hakaret etmek amacıyla yapılan gereksiz bir kişisel saldırı olmadığını tespit etmiştir. Bu yorumlar, davacının vekil sıfatıyla bulunduğu yargılamada, İstinaf Mahkemesinin delil kurallarını nasıl uyguladığına yöneliktir. Açıklamaların üslubunun iğneleyici, hatta alaycı olduğu doğru olsa da hakimler hakkındaki açıklamalarda böyle bir üslubun kullanılmasının ifade özgürlüğüyle bağdaştığı kabul edilmiştir.

Mahkeme, kamuoyunun adaletin işleyişine güven duyması için avukatların sağduyulu, dürüst ve onurlu davranmalarının önemli olduğu konusunda hemfikirdir. Ancak avukatların, müvekkillerini etkili bir şekilde temsil edebilmeleri gerektiğini de dikkate almıştır. Mahkeme, ulusal mahkemelerin, açıklamaların yapıldığı bağlama yeterli ağırlık vermediği ve cezayı haklı gösterebilecek ilgili ve yeterli gerekçeler sunmadığı kanaatine varmıştır. Ulusal mahkemelerin kararlarında, ilgili olguları kabul edilebilir bir değerlendirmeye dayandırmadıklarını tespit eden Mahkeme, başvurucaunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı sonucuna varmıştır. Bu nedenle Sözleşmenin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

Başvuru Adı : Bouras/Fransa

Başvuru No : 31754/18

Başvuru Tarihi : 5 Temmuz 2018

Karar Tarihi : 19 Mayıs 2021

Konu : Cezaevinden mahkemeye sevkine eşlik eden jandarmaya saldıran tutuklunun, diğer jandarma tarafından kullanılan silahla ölümü, Sözleşmenin 2. maddesini ihlal etmemiştir. Çünkü ateşli silahını kullanımına ilişkin karar, Sözleşmenin 2/2-a maddesi kapsamında “bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunması” için haklı ve kesinlikle gerekli bulunmuştur.

Olaylar : Başvurucular Fatiha Bouras -evlenmeden önceki soyadı Rabah'tır- ve Bouamama Bouras, sırasıyla Fransa ve Cezayir vatandaşlarıdır. 1960 doğumlu olan başvurucular, Colmar ve Châtellerauld'da yaşamaktadırlar. Başvurucuların oğlu H.B., mahkemeye sevki sırasında bir jandarmaya saldırmış ve bu saldırısını durdurmak isteyen diğer jandarmanın açtığı ateş sonucu 26 Ağustos 2014'te hayatını kaybetmiştir.

Başvurucuların 23 yaşındaki oğlu H.B, 26 Ağustos 2014 tarihinde Strasbourg-Elsau Hapishanesinden Colmar Temyiz Mahkemesine nakledilirken kendilerine eşlik eden iki kişilik jandarma ekibinin bir üyesi tarafından vurulması sonucu ölmüştür. Gönüllü özel asker M.G., otoyolda ilerlerken aracın arkasında bulunan H.B.'nin, yanında oturan meslektaşısı ve ekip lideri M.R.'ye aniden saldırması ve onu silahsız bırakmaya çalışması üzerine kendi silahını ateşlemiştir.

Aynı gün savcı, Ulusal Jandarma Teşkilatına (Inspection générale de la gendarmerie nationale–IGGN) acil bir soruşturma başlatılması talimatı vermiştir. M.G. gözaltına alınmış ve dört kez ifadesine başvurulmuştur. M.R. iki kez tanık olarak dinlenmiştir. Hemen ardından M.R.'nin adli tıp muayenesi yapılmış; gövdesinde, kollarında ve bacaklarında morluk ve sıyrıklar, sağ üst yanağında şişlik ve çizik ile yaralanmalarıyla uyumlu birkaç doğrusal iz tespit edilmiştir. Yerde ise gömleğinin kanlı bir düğmesi bulunmuştur.

Jandarma teşkilatı tarafından yürütülen ön soruşturma, savcılık tarafından 28 Ağustos 2014 tarihinde açılan adli soruşturma ile devam etmiştir. Savcılık soruşturmayı, kamu yetkisini haiz

bir kişi tarafından gerçekleştirilen neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçlamasıyla yrtmştir. Soruşturma doğrultusunda birkaç tanığın beyanına başvurulmuş, otopsi yapılmış ve patoloji ile balistik raporları alınmıştır. Yapılan testler sonucunda, M.R.'nin görevi gereği kendisine verilen silahta ve silahın kılıfında H.B.'nin DNA'sı bulunmuştur. Soruşturma hakimi, Ulusal Jandarma Teşkilatı tarafından sevkini koşullarına ilişkin yürütülen idari soruşturmanın sonuçlarını adli soruşturma dosyasına eklemiştir. Bu soruşturmada, yürürlükteki mevzuata aykırı herhangi bir durum tespit edilmemiş ve ilerideki nakiller için dört öneride bulunulmuştur.

Savcı, 24 Kasım 2015 tarihli mütalaasında M.G.'nin M.R.'nin meşru müdafaası kapsamında hareket ettiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesini talep etmiştir.

Soruşturma hakimi olan mahkeme başkan yardımcısı, 19 Ocak 2016 tarihinde, M.G.'nin meşru müdafaası kapsamında H.B.'ye ateş ettiğini kabul ederek kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermiştir.

Başkan yardımcısı, M.G. tarafından gerçekleştirilen fiillerin, M.R.'ye yönelik saldırıya ve H.B.'nin, dolu tabancayı tekrar tekrar ele geçirme girişimleri sebebiyle M.R.'nin hayatına yönelik yarattığı yakın tehlide karşı orantılı ve kesinlikle gerekli bir yanıt olduğunu tespit etmiştir. Başkan yardımcısı ayrıca, M.R.'nin tıbbi muayenesiyle ulaşılan sonuçların ve yerde bulunan kanlı düğmenin delinmesinin M.R.'ye yapılan saldırının şiddetini gösterdiğini; M.R.'nin silahında ve silahın kılıfında bulunan H.B.'nin DNA izlerinin miktarı ve yerinin, silahı kasten kavradığını ortaya koyduğunu; adli tıp bulgularının, M.G.'nin, H.B.'yi durdurmak için szli uyarıların yanı sıra fiziksel g ile cop kullanımı olmak üzere başka yollara da başvurduğunu gösterdiğini tespit etmiştir.

İkinci başvurucu kararı temyiz etmiştir. İlk başvurucu ise temyiz hakkını kullanmamıştır.

8 Eylül 2016 tarihli kararla Colmar Temyiz Mahkemesi Soruşturma Bölümü, kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararı onamıştır.

9 Ocak 2018 tarihli kararla Yargıtay, ikinci başvurucunun temyiz başvurusunu esastan reddetmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucular, Sözleşmenin 2. maddesine (yaşam hakkı) dayanarak, H.B.'nin ölümüne yol açan güç kullanımının, Sözleşmenin 2/2. maddesinde sıralanan amaçlar kapsamında gerekli ya da orantılı olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Karar:

Madde 2 (Yaşam Hakkı)

Mahkeme, yürütülen soruşturma kapsamında H.B.'nin Strasbourg-Elsau Hapishanesinden Colmar Mahkemesine sevk edilirken, aracın arkasında yanında oturan jandarma eskort timi üyesi M.R.'ye saldırdığını ve dolu olan silahını almak için birkaç kez girişimde bulunduğunu gözlemlemiştir. Yerel mahkemeler, M.G.'nin eylemlerinin, Sözleşmenin 2/2-a maddesi anlamında meslektaşı M.R.'yi, hukuka aykırı bir şiddet eylemine karşı koruma amacına yönelik olup olmadığını incelemiştir.

Mahkeme, ekip lideri M.R. ile gönüllü özel asker M.G.'den oluşan iki jandarmanın ifadelerinin, uzman balistik raporları ile genetik ve tıbbi analizlerle desteklendiğini kaydetmiştir.

H.B.'nin M.R.'ye yönelik saldırısının ayrıntılarına ilişkin olarak Mahkeme, M.R.'nin yerde bulunan kan lekeli gömlek düğmesine ek olarak, olayın hemen ardından yapılan adli tıp muayenesinde de vücudunda morarma, sıyrıklar ve darbeler ile çizikler tespit edildiğini gözlemlemiştir. M.R.'nin saldırıyı “şiddetli darbeler” olarak tanımlaması da dahil olmak üzere sunduğu beyanlar, adli tıp uzmanınca da elde edilen ilk bulgular ve hazırlanan raporla uyumlu bulunmuş ve beyanlarının güvenilir olduğu anlaşılmıştır. Mahkeme ayrıca adli genetik analizi sonucunda M.R.'nin silahının kılıfında ve silahının birçok parçasında H.B.'nin DNA'sına ait izler tespit edildiğini ve bunun H.B.'nin M.G.'yi yakalamaya çalıştığını gösterdiğini not etmiştir. Soruşturma yargıcının böyle bir bulgudan H.B.'nin, M.R.'nin silahını kasten kavradığına ilişkin bir yargıya varması makul bulunmuştur.

Ayrıca Mahkeme, silahı ateşlemeden önce M.G.'nin meslektaşına yönelik saldırıyı sözlü uyarılar, fiziksel güç ve cop kullanımı da dahil olmak üzere ölümcül olmayan faklı yollarla durdurmak için birkaç girişimde bulunduğunu ancak başarısız olduğunu gözlemlemiştir. Bunun yanı sıra Colmar Temyiz Mahkemesi Soruşturma Bölümü, göz yaşartıcı gaz kullanılmış olsa idi, bundan M.G. ve meslektaşı da etkileneceğinden, durumun daha da kötüleşeceğini tespit etmiştir.

Mahkeme, M.G.'nin ani olduğu kadar şiddetli bir saldırıya yanıt vermek zorunda kaldığını ve özellikle de gönüllü er kadrosunda bulunan jandarma personeli olarak, bu konuda deneyime sahip olmadığını vurgulamıştır.

Modern toplumlarda kolluk faaliyetini yerine getirmede karşılaşılan zorluklar, insan davranışlarının öngörülemezliği ve öncelikler ile kaynaklar açısından yapılması gereken operasyonel seçimler dikkate alındığında, yetkililere yüklenen pozitif yükümlülüğün kapsamı onların üzerinde yerine getirmesi imkansız bir yük yaratmayacak şekilde yorumlanmalıdır.

Başvuru konusu olayın koşullarını inceleyen Mahkeme, kararları kapsamlı gerekçeler içeren ulusal mahkemeler gibi, M.G.'nin, M.R.'nin hayatının tehlikede olduğuna ve de güç kullanımının gerekli olduğuna inanarak hareket ettiğini tespit etmiştir. Soruşturma hakimi ve Soruşturma Dairesinin kararlarından da anlaşılacağı gibi, soruşturmada bu inancın gerçekliği veya dürüstlüğü konusunda herhangi bir şüphe doğmamıştır. M.G.'nin silahını kullanma kararı, sözlü uyarıların ve saldırıyı durdurmak için diğer girişimlerin de sonuçsuz kalmasının ardından tek el ateş edilmesiyle sonuçlanmıştır. Mahkeme, jandarmaya yönelik tehdidin balistik analizleri ile de doğrulandığını ve bu bulguların Soruşturma Bölümü tarafından onaylandığını gözlemlemiştir. Analizler, tetiğe yalnızca bir defa basılmasının silahın ateşlenmesi için yeterli olacağını ve bileklerinden zincirlenmiş bir kişinin bunu herhangi bir zorluk yaşamadan başarabileceğini göstermiştir.

Yukarıdakiler ve özellikle H.B.'nin davranışları ışığında, M.G.'nin silah kullanma kararı, Sözleşmenin 2/2-a maddesi bakımından “bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunması” için haklı ve kesinlikle gerekli olarak kabul edilmiştir. Zira H.B. jandarmaya kasıtlı bir biçimde saldırmış; M.G. kendisini durdurmak ve kontrol altına almak için uğraşmakta iken dahi diğer jandarmanın dolu silahını ele geçirmek için girişimde bulunmuştur. Bunun her iki jandarmanın da hayatı yönünden büyük bir tehlike arz ettiği ortadadır.

Mahkemeye sevk sürecinin hazırlığı ve yönetimi ile ilgili olarak, Mahkeme, Ulusal Jandarma Teşkilatı tarafından yürütülen idari soruşturmada bir ihlal bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, Ulusal Jandarma Teşkilatı tarafından ileride gerçekleştirilecek olan sevk ve nakiller esnasında uygulanması önerilen iyileştirmelerin, yetkililere herhangi bir sorumluluk veya hata atfı için dayanak teşkil etmediği kanaatinde. Özellikle soruşturma yargıcı tarafından verilen 19 Ocak 2016 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığı kararında hem hapisshaneden mahkemeye sevk süreci hem de hapisshane yetkilileri tarafından toplanan bilgilerle ilgili bulgularda, H.B.'nin mahkemeye sevki esnasında güvenlik önlemleri alınmasını gerektiren ciddi bir saldırı riskinin bulunmadığını belirlemiştir. Mahkeme, bu nedenle sevk sürecinin H.B.'nin ve jandarmaların yaşamlarına yönelik karşılaşılabilecek herhangi bir riski en aza indirecek seviyede hazırlanmadığı ve yönetilmediği sonucuna varmamıştır.

Mahkeme, Söleşmenin 2. maddesinin ihlal edilmediği kanaatindedir.

Başvuru Adı : De Kok/Hollanda

Başvuru No : 1443/19

Başvuru Tarihi : 10 Aralık 2018

Karar Tarihi : 19 Mayıs 2022

Konu : Geleneksel tıbaa güvenmeyen başvuruçunun, homeopatik tedavileri kapsamayan temel sağlık sigortasına tabi olmasının zorunlu tutulması, Sözleşmesel bir hakkı ihlal etmemektedir.

Olaylar : Başvuruçucu Cedric Anakha de Kok, 1995 doğumlu bir Hollanda vatandaşı olup, Rotterdam/Hollanda'da yaşamaktadır.

Hollanda'da, bireylerin, en azından temel sağlık sigortasının (basispakket) bulunması zorunludur. Temel sağlık sigortası, pratisyen hekim muayenesi, uzman muayenesi, hastaneye yatış ve geleneksel ilaç tedavisini kapsamaktadır. Ayrıca homeopatik tedavi gibi farklı imkanları içeren tamamlayıcı sağlık sigortası (aanvullende ziektekostenverzekering) yaptırmak da mümkündür.

Temel sağlık sigortasının zorunlu tutulmasının sebebi, dayanışmanın sağlanması ve külfetlerin paylaşılmasıdır. Bu yükümlülük kanundan kaynaklanmaktadır. Öngörülen cezalar ve yükümlülüğe uymayı reddedenlerin, Devlet tarafından sisteme dahil edilmesi yolu ile bireyler bunu uygulamaya zorlanmaktadır.

2015 yılında başvuruçunun temel sağlık sigortası bulunmaması sebebiyle kendisine Ulusal Sağlık Hizmetleri Kurumunca (Zorginstituut Nederland) para cezası verilmiştir. Başvuruçucu bu karara itiraz etmişse de Kurum, dayanışma ilkesine atıfta bulunarak itirazı reddetmiştir. Sigorta kavramına ilkesel olarak karşı çıkan bireylerin, bunun yerine ek vergi ödemesi gerekliliği işaret edilmiş ve başvuruçunun durumunun böyle olmadığı belirtilmiştir. 2016 yılında başvuruçuya ikinci bir para cezası verilmiştir.

İkinci para cezasının akabinde Ulusal Sağlık Hizmetleri Kurumu, başvuruçucu adına hareket ederek onu temel sağlık sigortası sistemine dahil etmiştir. Buna göre başvuruçunun aylık 122.33 Avro ödemesi gerekmiştir.

Başvurucu bu işlemlere karşı dava açmış ancak dava reddedilmiştir. Mahkeme, temel sağlık sigortası yapma yükümlülüğünün başvuruçunun Sözleşmenin 8. maddesi ile 1 No'lu Protokolün 1. maddesinde tanımlanan hakları ile uygulanabileceği oranda 9. madde kapsamındaki haklarına aykırı olmadığı sonucuna varmıştır. Bu karar, üst mahkeme tarafından da onanmıştır.

Ihlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 8. maddesi (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı), 9. maddesi (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) ile 1 No'lu Protokolün 1. maddesi (mülkiyet hakkı) doğrultusunda zorunlu sağlık sigortasına tabi tutulmasından şikayet etmiştir. Başvurucu, kendisinin yalnızca homeopatik tedavilerden yararlanmayı tercih ettiğini ve bu nedenle temel sağlık sigortası kapsamında bulunan geleneksel tıp tedavisi için kolektif külfeti paylaşmak istemediğini ifade etmiştir. Kendi inançlarına aykırı olarak temel sağlık sigortasına sahip olmak zorunda tutulduğundan ve bu zorunluluğun tek istisnasının sigorta kavramına ilkesel olarak karşı çıkanlar olarak öngörülmesinden şikayet etmiştir. Zira kendi durumu bu istisna kapsamına girmemektedir. Başvurucu ayrıca bu zorunluluğun kendisinin sahip olduğu malvarlığını uygun bulunduğu şekilde harcama hakkına da müdahale teşkil ettiğini öne sürmüştür.

Sözleşmenin 6. maddesi bağlamında ise kendisinin tarafsız bir mahkemede yargılanmadığını iddia etmiştir. Başvurucuya göre ulusal mahkemeler, kendisinin tıbbi ürünler endüstrisi aleyhine öne sürdüğü tüm iddiaları reddetmişlerdir.

Karar : Mahkeme, başvuruçunun şikayetlerinin konusunu -özellikle kendisine verilen ceza ile kendisi adına sağlık sigortasının yapılması- temel olarak sağlık sigortasına tabi olmak kavramı ile bağlantılı bulmuştur.

Madde 8 (Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı)

Mahkeme hem başvuruçunun temel sağlık sigortası alma yükümlülüğüne tabi tutulması hem de bu sigortanın onun adına yaptırılmasının kendisinin özel hayatına müdahale teşkil ettiği kabulü ile Sözleşmenin 8. maddesinin uygulanabilirliğinin gündeme geldiğini göz önüne almıştır. Başvuruya konu edilen temel sağlık sigortasının zorunlu tutulması kararı, kanunla öngörülmüş olup bireylerin yeterli tıbbi hizmete erişimlerini sağlamak ile bireylerin sigortasız kalmalarının önüne geçmek meşru amaçlarına yöneliktir. Zira bu şekilde herkes sağlık korumasından yararlanabilecek ve başkalarının hakları korunabilecektir.

Mahkeme öngörülen bu yükümlülüğün, Hollanda'nın acil bir sosyal ihtiyaca verdiği yanıt olduğunu tespit etmiştir. Bu şekilde Hollanda, kolektif dayanışma vasıtasıyla erişilebilir sağlık hizmetini güvence altına almıştır. Mahkeme ayrıca bu alanda Devletlerin geniş bir takdir marjının bulunduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, başvurucunun herhangi bir tedaviden yoksun bırakılmadığı gibi herhangi bir tedavi türüne zorlanmadığını gözlemlemiştir. Başvurucunun, homeopatik tedaviyi de kapsayan tamamlayıcı sağlık sigortasına tabi olması mümkündür.

Özetle Mahkeme, başvurucunun şikayetini açıkça dayanaktan yoksun bularak reddetmiştir.

Madde 9 (Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü)

Başvurucu, geleneksel tıba güvenmediğini ve bu sisteme sigorta primleri ile katkı sunmak istemediğini belirtmiştir. Mahkeme, Sözleşmenin 9. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapabilmek için yeterli ikna edicilik, ciddiyet, illiyet ve önemeden yoksun bulması sebebiyle, bu şikayeti reddetmiştir.

1 No'lu Protokolün 1. Maddesi (Mülkiyet Hakkı)

Mahkeme, sağlık sigortası alma yükümlülüğünün başvurucunun malvarlığından barışçıl bir biçimde yararlanma hakkına müdahale teşkil ettiğini belirtmiştir. Ancak bu yükümlülük kanunla öngörülmüş olup, 8. madde bağlamında belirtilen meşru amaçlara yöneliktir. Mahkeme, dayanışma ilkesi ışığında, ihtilaf konusu olan sağlık sigortası primleri bedelini de gözeterek, homeopatik tedavi için tamamlayıcı sağlık sigortası alma imkanının mevcudiyetinin ve de geliri düşük olan bireylerin maddi destek (zorgtoeslag) başvurusunda bulunmasının mümkün olması karşısında gerçekleştirilen müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu kanaatine varmıştır. Bu doğrultuda Mahkeme, bu şikayeti açıkça dayanaktan yoksun bularak reddetmiştir.

Diğer Maddeler

Madde 6 kapsamında öne sürülen iddialar, ihlal gerçekleştiğine ilişkin görünürde herhangi bir kanıt bulunmaması sebebiyle reddedilmiştir.

Başvuru Adı : L.F./Macaristan

Başvuru No : 621/14

Başvuru Tarihi : 19 Aralık 2013

Karar Tarihi : 19 Mayıs 2022

Konu : Başvurucunun konutunda gerçekleştirilen denetimin herhangi bir yasal dayanağı bulunmaması sebebiyle, Sözleşmenin 8. maddesinde yer alan konut dokunulmazlığı ihlal edilmiştir. Denetimin aynı zaman ırkçı saikler barındırdığı yönündeki iddia ise, ulusal hukukta gerçekleştirilen son işlemlerde dile getirilmediğinden iç hukuk yolları tüketilmemiş ve başvuru bu yönüyle kabul edilemez bulunmuştur.

Olaylar : Müteveffa başvuru L.F., 1956'da doğmuş ve Gyöngyöspata/Macaristan'da yaşamış bir Macar vatandaşıdır. Başvurucunun vefatının ardından eşi ve çocuklarına, başvuru, başvuru adına devam ettirmelerine yönelik izin verilmiştir.

13 Ekim 2011 tarihinde Belediye Başkanlığından bir heyet, polis eşliğinde başvuru evine gelmiştir. Polis memurları dışarıda beklerken, heyet, başvuru dairesindeki her odayı incelemiş ve ölçmüştür. Başvuru, denetimin amacı hakkında bilgilendirilmemiştir. Gyöngyöspata'daki diğer Roman ailelerin de benzer denetimlere tabi tutulduğu görülmüştür.

Denetimler, görünüşte, Gyöngyöspata Belediye Başkanının uygulayacağı yeni sosyal plan hazırlığı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Söz konusu sosyal plan, yapılacak yardımların yalnızca toplumun gelişimine katkıda bulunan ve kanun ile düzene saygılı bireylere ödenmesi gerektiği fikrine dayanmaktadır.

Başvuru, 19 Ekim 2011 ve 25 Haziran 2012 tarihlerinde, özel mülke kanuna aykırı bir biçimde girildiği iddiasıyla iki suç duyurusunda bulunmuştur. İkinci şikayette ayrıca, gerçekleştirilen denetimin ardında ırkçı saikler yattığını öne sürmüştür.

Tahkikatın ardından polis, iki kez soruşturma açmama kararı almıştır. Başvurucunun son karara itiraz etmesi üzerine soruşturma makamları, tahkikatı genişletmiştir. Ancak sonunda, tahkikatın son bulması ve soruşturma açılmaması yönünde karar verilmiştir.

Başvurucu bu karara itiraz etmişse de, Temmuz 2013'te itirazı reddedilmiştir. Buna gerekçe olarak Belediye Başkanına, Belediye Kararnamesi uyarınca yıllık olarak veya gerekli gördüğünde sosyal yardımları gözden geçirme yetkisi verilmesi ve dolayısıyla gerçekleştirilen teftişin suç teşkil etmemesi gösterilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, 8. maddeye (konut dokunulmazlığı) dayanarak, Belediye Başkanının ve heyetin evine girmesi için yasal bir dayanak bulunmadığını ve şikayetlerine ilişkin yürütülen tahkikatın etkisiz olduğunu iddia etmiştir.

Ayrıca teftişin amacının Roman etnik kökeni nedeniyle kendisini taciz etmek olduğunu ve soruşturma makamlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesini (ayrımcılık yasağı) de ihlal ettiğini belirtmiştir.

Karar :

8. Madde (Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı – Konut Dokunulmazlığı)

Mahkeme, başvurunun evinde gerçekleştirilen teftişin, konut dokunulmazlığına bir müdahale teşkil ettiği kanaatindedir.

Belediye Başkanı, yapılan müdahalenin gerekçesi olarak, başvurunun evinin ilgili inşaat yönetmeliklerine uygun olup olmadığını inceleme ve de başvurunun eşinin konut yardımı alması nedeniyle ailenin yaşam koşullarını doğrulama ihtiyacını göstermiştir.

Ancak ilk gerekçelendirmeye ilişkin olarak Mahkeme, polisin soruşturma açmamaya yönelik ilk kararından sonra, yetkililerce yapılan incelemede, Belediye Başkanlığınca dayanılan inşaat düzenlemelerinin somut olaya uygulanabilir olmadığı sonucuna varıldığını kaydetmiştir. Bu nedenle verilen müteakip kararlarda, inşaatla ilgili bu düzenlemelere denetimin yasal dayanağı olarak atıfta bulunulmamıştır.

Konut yardımı konusuna gelince, Belediye Başkanlığı ilk tahkikat esnasında, iç hukukun herhangi bir hükmüne dayanmamıştır. Yalnızca ikinci tahkikat esnasında, gerçekleştirilen denetimin 3/2009 Sayılı Belediye Kararnamesine bağlı olarak gerçekleştirildiğini öne sürmüştür. Söz konusu Kararnameye göre, yardımların tahsisinden önce yerinde incelemeler yapılabilmekte ve yardımın ardından müteakip yıllık incelemeler gerçekleştirilebilmektedir.

Mahkeme, Kararnamenin ilgili hükümlerinin de inceleme için yasal dayanak oluşturamayacağına dikkat çekmiştir. Çünkü başvuruhanesine yapılan yardımlara ilişkin son karar, Temmuz 2011'de verilmiştir. Denetimin gerçekleştirildiği tarih olan Ekim 2011'de ise bu konuda incelemesi devam eden herhangi bir resmi prosedür bulunmamaktadır. Bu nedenle Belediye Kararnamesinin, yapılan yardımların devam edip etmemesine ilişkin olarak yerinde denetim yapılmasına izin verdiği kabul edilse dahi, bu hüküm, başvuruhanesinin durumu ile alakalı değildir. Zira başvuruya konu olaylarda, inceleme süreci devam eden herhangi bir resmi prosedür mevcut değildir.

Ne Hükümet ne de yetkililer, teftişi haklı kılmak için başka bir kanuna dayanmıştır. Bu nedenle Mahkeme, başvuruhanesinin haklarına yapılan müdahalenin 8. maddeyi ihlal ettiği ve “kanunla öngörölme” şartına uygun olmadığı sonucuna varmıştır.

8. Madde ile Birlikte Ele Alındığında 14. Madde (Ayrımcılık Yasası)

Mahkeme, teftişin ırkçı saikler barındırdığı yönündeki iddianın ulusal hukukta gerçekleştirilen son işlemlerde tekrarlanmadığını kaydetmiştir. Bu nedenle Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle bu şikayeti reddetmiştir.

Başvuru Adı : T.C./İtalya

Başvuru No : 54032/18

Başvuru Tarihi : 12 Kasım 2018

Karar Tarihi : 19 Mayıs 2022

Konu : Yehova Şahidi olan başvuruçunun, kızını, aktif olarak dini inancının gerektirdiği aktivitelere dahil etmesinin yasaklanması, çocuğun üstün yararı ilkesinin gözetilmesi sebebiyle, Sözleşmenin 9. maddesi ışığında yorumlandığında, Sözleşmenin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesini ihlal etmemektedir.

Olaylar : Başvuruçucu T.C., Follonica/İtalya'da yaşayan 1973 doğumlu bir İtalyan vatandaşıdır.

Başvuruçucu, 2004 yılında S.G. ile ilişkiye başlamış ve 2006 yılında bu ilişkisinden bir kız çocuğu olmuştur.

2008 yılında ayrılımlarının ardından, taraflar, kızlarının velayeti ile kişisel ilişki kurulması konularında bir anlaşmaya varamamış ve mahkemeye başvurmuşlardır. 2014 yılının Mart ayında mahkeme, ortak velayete karar vermiştir. Taraflar, çocuğun, annenin evinde kalması ve her ay en az 12 günü ise babasıyla geçirmesi hususunda anlaşmıştır.

Süreç devam ederken başvuruçucu, Yehova Şahitleri mezhebine mensup olmuştur. Anne S.G., başvuruçunun, kızlarını, kendisinin iznini almadan dini aktivitelere götürdüğünü iddia etmiştir. Ayrıca kızlarının bale derslerine katılmasını engellediğini ve sokakta dini dergiler dağıttığı sırada kızlarını da yanına aldığını belirtmiştir. Mahkeme bu hususta bir karar vermemiş ve sosyal hizmetlerden, her iki ebeveynin dini aktivitelerinin çocuk üzerindeki etkisini incelemesini talep etmiştir.

Ocak 2015'te Livorno Mahkemesi, başvuruçunun, kızlarını dini aktivitelere dahil etmekten kaçınması yönünde karar vermiştir. Mahkeme, bu kararını uzmanlarca hazırlanan rapora dayandırmış ve çocuğun üstün yararını temel almıştır. Buna göre başvuruçunun, kızlarının dini aktivitelere dahil olması yönünde sarf ettiği yoğun çaba, çocuğun dengesini bozmakta ve onu strese sokmaktadır. Kararda ayrıca başvuruçunun, kızlarını dini aktivitelere dahil etmesini anne S.G.'den gizlemesi de dikkate alınmıştır.

Şubat 2016'da Floransa İstinaf Mahkemesi, başvurucunun itirazlarını reddetmiştir. Ancak ilk derece mahkemesince verilen kararın, başvurucunun, dini inancı hakkında kızları ile sohbet edemeyeceği anlamına gelmediğini; yalnızca kızlarını dini aktivitelere aktif bir biçimde dahil etmekten imtina etmesini gerektirdiği hususunu açıklığa kavuşturmuştur.

Mayıs 2018'de Yargıtay, başvurucunun temyiz başvurusunu reddetmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 9. maddesi (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) ışığında yorumlandığında, Sözleşmenin 8. maddesi (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ile bağlantılı olarak 14. maddenin (ayrımcılık yasağı) ihlal edildiğini öne sürmüştür. Ulusal mahkemelerin, kızını, kendisinin dini inancına aktif bir biçimde dahil etmekten kaçınması yönündeki kararlarından şikayet etmiş ve kendisinin Yehova Şahitlerinden olması sebebiyle, S.G.'ye göre farklı muameleye tabi tutulduğunu iddia etmiştir. Ulusal mahkemelerce verilen kararların kendi dini inancına karşı önyargı barındırdığını; dini inancının tehlikeli ve uzak durulması gereken bir din olduğu izlenimi yarattığını; anne S.G.'nin dini inanç ve ibadetlerinin ise değerlendirilmediğini belirtmiştir.

Ayrıca Sözleşmenin 6/1. (adil yargılanma hakkı) dayanarak, ulusal mahkemelerin, kendisinin itirazlarını ivedi bir biçimde ele almamaları sebebiyle yargılamanın adil olmadığından şikayet etmiştir.

Karar : Mahkeme, başvurucunun şikayetlerinin, Sözleşmenin 9. maddesi ışığında yorumlandığı şekliyle, Sözleşmenin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. madde altında ele alınması gerektiği kanaatine varmıştır. Başvurunun geri kalanını ise kabul edilemez bularak reddetmiştir.

Mahkeme, öncelikle ulusal mahkemelerce verilen kararın, taraflar arasında, kızlarının eğitime ilişkin sahip olunan farklı görüşlerin ortaya çıkardığı ihtilafı çözmeyi amaçladığını gözlemlemiştir.

Ulusal mahkeme kararları, her iki tarafın da sahip olduğu hakları gözeterek, bir uzlaşma sağlamayı amaçlamıştır. Bu esnada çocuğun dışarıya açık ve huzurlu bir çevrede yetişmesiyle ilişkili olarak çocuğun üstün yararına odaklanmıştır. Gerçekten de ulusal mahkemelerce verilen kararın tek amacı, babasının eğitime dair görüşlerini göz önüne alarak, çocuğun tercihte bulunma özgürlüğünü korumaktır.

Her halükarda mahkeme kararı, başvuruçunun ne kızının eğitimi ile ilgili olarak benimsediği ilkeleri uygulamasını ne de bireysel olarak Yehova Şahitlerinin dini aktivitelerine katılmasını engellemiştir. Benzer şekilde başvuruçunun velayet hakkı ya da kişisel ilişki kurma hakkı da kısıtlanmamıştır.

Üstelik verilen kararlar kesin değildir ve her zaman kaldırılması mümkündür. Başvuruçucu, Ocak 2015'te verilen kararın yeniden değerlendirilmesi yönünde başvuruda bulunabilecektir.

Mahkeme, bu nedenle ulusal mahkemelerce ihtilaf konusuna ilişkin olarak başvuruçucu ile anne S.G.'ye dini inançları temelinde uygulanan muamele arasında herhangi bir fark bulunmadığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla Sözleşmenin 9. maddesi ışığında yorumlandığında, Sözleşmenin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. madde ihlal edilmemiştir.

Başvuru Adı : Alıcı ve Diğerleri/Türkiye

Başvuru No : 70098/12

Başvuru Tarihi : 12 Ekim 2012

Karar Tarihi : 24 Mayıs 2022

Konu : Adana'dan Ankara'ya otobüs ile bir protesto gösterisine katılmak için giden başvuruçuların kimliklerini göstermedikleri gerekçesiyle yakalanmaları, Sözleşmenin 5. maddesinin 1. fıkrasını ve Sözleşmenin 11. maddesini ihlal etmektedir.

Olaylar : Başvuruçular, Adana/Türkiye'de yaşayan Eğitim-Sen (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası) üyesi 22 Türk vatandaşıdır.

Başvuruçular, ülkedeki genel eğitim sisteminin dört yıl ilkokul, dört yıl ortaokul, dört yıl lise olarak düzenlenmesi ile kamu sektörü sendikalarına yönelik yasa değişikliği öngören tasarıların protesto edilmesi amacıyla düzenlenen gösterilere katılmak üzere Ankara'ya gitmek için otobüse binmişlerdir. Otoyolda, Adana'dan ayrılmak üzereyken otobüsleri polisler tarafından durdurulmuş ve kendilerine Ankara Valiliği'nin 26 Mart 2012 tarihli 6136 sayılı Kararı ile Ankara'da 28 ve 29 Mart 2012'de düzenlenecek protesto gösterilerinin tümüne güvenlik ve kamu düzeni gerekçesiyle izin verilmeyeceği bildirilmiştir. Polisler, başvuruçulara evlerine dönmelerini söylemiştir.

Eve dönmeyi ve kimlik bilgilerini açıklamayı reddetmeleri üzerine başvuruçular, polis memurları tarafından kimlik bilgilerinin tespiti ve ifadelerinin alınması amacıyla polis merkezine götürülmüştür. 27 Mart 2012 günü saat 23.45'te gözaltına alınan başvuruçular, ertesi gün 14.50'de serbest bırakılmıştır.

Takip eden günlerde başvuruçulara, kimlik bilgilerini vermedikleri için o dönem 28 Avro tutarında olan idari para cezaları tebliğ edilmiştir. Başvuruçuların cezalara karşı itirazları olumsuz sonuçlanmıştır.

İhlal İddiaları : Başvuruçular, 28 Mart 2012 tarihinde polis merkezinde tutulmalarının herhangi bir hukuki dayanağı bulunmadığını ve Sözleşmenin 5. maddesinin (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı) ihlal edildiğini öne sürmüştürler. Ayrıca başvuruçular, Sözleşmenin 11.

maddesine (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) dayanarak barışçıl gösteri yapma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Karar :

Madde 5 (Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı)

Başvurucular, polis merkezine kimliklerinin tespiti için götürülmüşlerdir. Bu ise Sözleşmenin 5. maddesi kapsamında bir yükümlülük teşkil etmektedir. Ancak hazırlanan ilk polis raporundan ve Hükümetin cevaplarından, başvurucuların yakalanmaları ve tutulmalarının asıl sebebinin Ankara'ya gitmeleri ve hukuka aykırı olduğu söylenen gösteriye katılmalarını engellemek olduğu anlaşılmıştır.

Mahkeme, başvurucuların kimlik tespiti 04.50'de sona erdiği halde 14.50'ye kadar serbest bırakılmadıklarını gözlemlemiştir. Başvurucuların polis merkezine kimlik bilgilerini paylaşmadıkları ve idari para cezası tebliğ edilebilmesi için götürdükleri varsayıldığında dahi, kimliklerinin tespit edildiğini ortaya koyan polis raporunun yazıldığı 04.50'den sonra tutulmalarının devamı için polislerin herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle kimlikleri tespit edildikten sonra tutulmalarının devam etmesinin ardındaki gerçek amacın başvurucuların Ankara'ya giderek gösterilere katılmalarını engellenmesi olduğu açıktır. Her koşulda başvurucuların tutulmaları, artık kendilerini tanıtmaya yükümlülüklerinin yerine getirilmesini sağlama amacından çıkmıştır ve bu nedenle artık Sözleşmenin 5. maddesinin 1. fıkrasının b bendi kapsamında ele alınmamıştır.

Dahası polis, başvuruculara, başkentte 28 ve 29 Mayıs 2012 tarihlerinde düzenlenecek gösterilere güvenlik ve kamu düzeni gerekçeleriyle izin verilmediğini belirtmiş ve eve dönmelerini söylemiştir. Bu ise başvurucuların planlanan protestolarının, güvenlik ve kamu düzenini tehdit edeceğine dair yetkili makamlarca şüphe duyulduğunu ortaya koymuştur. Ancak yetkililer, başvurucuların, kimlik kontrolü veya farklı bir nedenle yakalanmasalardı veya tutulmasalardı, somut ve belirli bir suçu işleyeceklerini ikna edici biçimde ortaya koyamamışlardır.

Mahkeme ayrıca başvuru dosyalarındaki materyallerin, başvurucuların kimlik gösterme yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak için yakalanmaları ve tutulmalarını gerektiren koşulların oluştuğunu ortaya koymadığını gözlemlemiştir. Sözleşmenin 5. maddesindeki kişi özgürlüğü hakkına yapılan müdahalenin ulusal mevzuata göre yasaya uygun olduğu

varsayıldığında dahi, yakalama yalnızca yasalarca öngörölmüş bir yükümlölüğün daha hafif tedbirlerle yerine getirilmesinin sağlanamadığı durumlarda kabul edilebilmektedir. Mahkeme, ayrıca orantılılık ilkesinin, söz konusu yükümlölüğün ivedi biçimde yerine getirilmesine ilişkin demokratik toplumdaki gereklilikler ile kişi özgürlüğü hakkı arasında bir denge kurulmasını gerektirdiğini ele almıştır.

Bu bağlamda başvuruçuların yakalanmaları ve tutulmalarının devamı, Sözleşmenin 5. maddesine uygun değildir ve Sözleşmenin 5. maddesi ihlal edilmiştir.

Madde 11 (Toplanma ve Dernek Kurma Özgürlüğü)

Mahkeme, yetkililerin asıl amacının ve hatta ulaşılan sonucun, başvuruçuların gösteriye katılmak üzere Ankara'ya gitmelerini engellemek olduğu kanaatine varmıştır. Mahkeme, kamu otoritelerince gerçekleştirilen eylemin, bu nedenle toplanma özgürlüğüne bir müdahale teşkil ettiğini gözlemlemiştir. Mahkeme, müdahalenin Valilik kararı ile düzenlendiğini, ancak Sözleşmenin 11. maddesinin amaçları doğrultusunda öngörülebilirlik ve düzenlemenin kalitesi açısından ciddi bir şüphenin mevcut olduğunu not etmiştir. Mahkeme ayrıca müdahalenin başkalarının haklarını korumak ve kamu düzeninin bozulmasını engellemek meşru amaçlarını güttüğünü gözlemlemiştir.

Müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına gelince, kamuya açık bir alandaki her gösterinin hayatın günlük akışında bir engel oluşturabileceği; ancak bunun tek başına toplanma özgürlüğüne yönelik bir müdahaleyi meşru hale getirmeyeceği; yetkililerden tolerans göstermelerinin beklendiği yinelenmiştir. Mahkeme ayrıca yetkililerin tüm vatandaşların güvenliğinin sağlanması ve gösterilerin barışçıl yürütülmesi için uygun önlemleri alma görevi bulunduğunu hatırlatmıştır. Ancak somut olayda başvuruçulara ve diğer göstericilere karşı alınan tek önlem Ankara'ya gidişlerinin engellenmesi olmuştur. Mahkeme bu tedbiri orantısız bulmuş ve başkalarının hakları ile kamu düzeninin korunması için gerekli olmadığı kanaatine varmıştır. Bu nedenle Sözleşmenin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

Başvuru Adı : Pretorian/Romanya

Başvuru No : 45014/16

Başvuru Tarihi : 25 Temmuz 2016

Karar Tarihi : 25 Mayıs 2022

Konu : Olgusal temeli bulunmayan ve kaba nitelikteki ifadelerin yer aldığı makaleler nedeniyle, yerel bir gazetenin genel yayın yönetmeni olan başvurucunun manevi tazminat ödemesine karar verilmesi, ifade özgürlüğünü ihlal etmemektedir.

Olaylar : Başvurucu Cosmin-Adrian Pretorian, 1976 doğumlu ve Craiova/Romanya’da yaşayan bir Rumen vatandaşıdır.

9 Nisan 2014'te haftalık yerel gazete Indiscret în Oltenia'nın genel yayın yönetmeni olarak, Liberal Parti yerel şubesinin eski başkanı olan ve 2004-2008 yılları arasında Romanya Parlamentosunda milletvekilliği yapmış H.B. hakkında bir makale yayımlamıştır. H.B. ayrıca Ulaştırma Bakanlığı da dahil olmak üzere çeşitli bakanlıklarda danışman olarak görev almış, bu görevi bıraktıktan sonra Liberal Partinin yerel şubesine yeniden katılmak için başvuruda bulunmuştur.

H.B.'nin bir fotoğrafının da bulunduğu yazının başlığı, “Merhaba, barınakla mı görüşüyorsunuz? Liberal sokak köpeğini yakalayın!” (“Alo! Hingherii? Prindeti Maidanezul liberal!”)’dır. Söz konusu makale, gazetenin internet sitesinde de yayımlanmıştır.

Gazetenin 30 Nisan 2014 tarihli basısında, H.B. cevap hakkı kapsamında bir tekzip yayımlamıştır. Aynı basının yine aynı sayfasında başvuru, “Kaybol Majesteleri B.!” (“Hai sictir, Măria Ta B.”) başlıklı ikinci bir makale yayımlamış, bu makale de gazetenin internet sitesinde yer almıştır.

H.B., Craiova Mahkemesi nezdinde başvuru aleyhine tazminat davası açmıştır ve mahkeme 26 Mart 2015 tarihinde karar vermiştir. Kararda, başvurucunun herhangi bir olgusal temel olmaksızın değer yargılarında bulunduğu ve kaba bir dil kullandığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle söz konusu ifadelerin Sözleşmenin 10. maddesinin korumasından yararlanmadığına karar verilmiştir. Mahkeme, davacı H.B.’nin önceki davranışlarını incelediğinde bu

davranışların başvuruçuyu tahrik edici nitelikte olmadığı; tam aksine provokatif olan tarafın ikinci makalesinde de aşığılıyıcı ifadelerini tekrar eden başvuruçu olduğu kanaatine ulaşmıştır.

Mahkeme, H.B.'nin davasını kısmen kabul etmiş ve başvuruçunun 15.000 Romanya Leyi (yaklaşık 3.200 Avro) manevi tazminat ödemesi ile kararın ilgili gazetede yayımlanmasına karar vermiştir.

Başvuruçu karara itiraz etmiştir. İtiraz incelemesini yapan Dolj Mahkemesi, 25 Ocak 2016 tarihli nihai kararında itirazı reddetmiştir.

İhlal İddiaları : Başvuruçu, Sözleşmenin 10. maddesine (ifade özgürlüğü) dayanarak, ulusal mahkemelerin aleyhinde karar vermeleri nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Karar :

Madde 10 (İfade Özgürlüğü)

Mahkeme, başvuruçunun genel yayın yönetmeni olduğu haftalık gazetede iki makalenin yayımlanması nedeniyle H.B.'ye manevi tazminat ödemesine karar verildiğini dikkate almıştır. H.B.'ye yöneltilen şiddetli eleştirileri incelediğinde, kendisine yapılan saldırının Sözleşmenin 8. maddesinin (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) uygulanmasını tetikleyen eşige ulaştığına kanaat getirmiştir. Ayrıca ulusal mahkemenin, kendi içtihadına atıfta bulunarak çatışan çıkarları ele aldığı; yazılarda yer alan bazı ifadelerin aşırı olması ve H.B.'nin onur ve itibarına zarar vererek özel hayatına müdahale ettiğı gerekçesiyle H.B. lehine karar verdiğini gözlemlemiştir. Mahkemenin bu gözlemleri itiraz incelemesini yapan mahkeme yönünden de geçerlidir.

Mahkeme, ulusal mahkemeler gibi, iki makalenin de genel çıkarla ilgili bir meseleyle yani yerel siyasette tanınmış bir halk figürü olan H.B.'nin kamu görevi ifa etmesiyle ilgili olduğunu da değerlendirmiştir.

Mahkeme, ulusal mahkemelerin, kendisinin içtihadında belirlenen kriterler ışığında başvuruçunun sözlerini ayrıntılı olarak incelediklerini gözlemlemiştir.

Kullanılan ifadelerin niteliğine ilişkin olarak ulusal mahkeme, başvuruçunun hiçbir olgusal temele dayanmayan değer yargılarında bulunduğu ve kaba bir dil kullandığına, bu nedenle de

yazıların Sözleşmenin 10. maddesinin korumasından yararlanamayacağına karar vermiştir. Ulusal mahkeme, başvurucuyu, H.B.'nin ahlaki ve mesleki nitelikleri hakkında iyi niyetli olmayan açıklamalar yaptığı için kusurlu bulmuştur.

Bununla birlikte ulusal mahkeme, ilk makalede kullanılan dilin bir kısmının hiciv tarzında olduğunun iddia edilebileceğini kabul etmiştir. Ancak ulusal mahkemelerin, ikinci makalede yapılan açıklamaların ve özellikle cinsel referans ile yorumların aşağılayıcı ve aşırı olduğu yönündeki kararlarına katılmamak için bir neden bulunamamıştır.

Ayrıca Mahkeme, başvurucunun, gerçekliğini araştırmadan, H.B.'nin alkole düşkün olduğuna ilişkin bir söylenti yaydığını da dikkate almıştır. Mahkeme bu türden bir söylentinin, başvuru tarafından H.B.'ye karşı yapılan suçlamaların olgusal temelini oluşturamayacağı kanaatindedir.

Ulusal mahkeme, başvurucunun ifadelerinin niteliğini inceledikten sonra H.B.'nin önceki davranışlarını ele almıştır. Mahkeme, bu davranışların başvurucuyu tahrik edici nitelikte olmadığını; tam aksine provokatif olan tarafın ikinci makalesinde de aşağılayıcı ifadelerini tekrar eden başvuru olduğu kanaatine ulaşmıştır.

Nihayetinde, cezanın orantılılığı ile ilgili olarak Mahkeme, verilen cezanın nispeten hafif olduğunu ve başvurucunun ifade özgürlüğünden yararlanması üzerinde caydırıcı bir etkisi olmadığına karar vermiştir.

Özetle Mahkeme, ulusal mahkemelerin, kendisinin içtihadında belirlenen kriterlere atıfta bulunarak çatışan hakları makul ölçüde dengelediğine kanaat getirmiştir. Ulusal mahkemeler, başvurucuya verilen cezanın demokratik bir toplumda gerekli olduğunu ve bu ceza ile izlenen meşru amaç arasında orantılılık ilişkisi bulunduğunu ortaya koyan ilgili ve yeterli gerekçeler sunmuştur.

Bu nedenle Sözleşmenin 10. maddesi ihlal edilmemiştir.

Başvuru Adı : Arnar Helgi Larusson/Ízlanda

Başvuru No : 23077/19

Başvuru Tarihi : 23 Nisan 2019

Karar Tarihi : 31 Mayıs 2022

Konu : Devletler, engellilerin kamusal alanlara erişimlerini kendilerine orantısız bir külfet yüklenmeden, kademeli olarak kolaylaştırma külfeti altındadır. Başvuru kapsamında halihazırda atılmış olan adımlar, Belediyenin bütçesi ve binaların kültürel mirasının korunması dahilinde yeterli bulunmuş ve Sözleşmenin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

Olaylar : Başvurucu Arnar Helgi Larusson 1976 doğumlu İzlanda vatandaşı olup Reykjanesbær/Ízlanda'da yaşamaktadır.

Başvurucu 2002 yılında geçirdiği kaza sebebiyle tekerlekli sandalye kullanmaya başlamıştır.

Başvurucu, Belediyenin kültür ve sanat merkezlerine erişimde yaşadığı zorlukların ardından, 2015 yılında, omurilik felçlileri derneği ile birlikte, Reykjanesbaer Belediyesine ve Belediyenin sahip olduğu bir holdinge karşı dava açmıştır. Başvurucu bu dava ile binalara erişimin tekerlekli sandalye kullanıcıları için iyileştirilmesi (rampalar, asansörler ve engelli otopark yeri gibi) ve 1.000.000 İzlanda Kronu (yaklaşık 7.300 Avro) tazminat talebinde bulunmuştur. Davada diğer hususların yanı sıra bilhassa, Anayasada da tanınan ayrımcılık yasağına ve Sözleşmede yer alan haklara atıf yapılmıştır.

Davada bahsedilen binalar:

Duushus, Reykjanesbær'in ana kültür ve sanat merkezi olup, 1870 senesinde inşa edilmiş bir binadır. 2000'lerde yenilenmiştir.

88 Húsið, Belediyenin gençlik merkezinin içerisinde bulunduğu bir bina olup, 1960 yılından kalmadır.

Reykjanes Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme, imar yönetmeliğine aykırı herhangi bir durumun mevcut olmadığını belirtmiştir. Belediyenin kamu binalarını tekerlekli

sandalye kullanıcılarının erişimini sağlamak için kademeli olarak iyileştirme yükümlülüğü altında olduğuna ve halihazırda bu yükümlülüğünü yerine getirmekte olduğuna karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Belediyenin bu iyileştirmeleri nasıl hayata geçireceği konusunda takdir yetkisi bulunduğunu da eklemiştir.

Söz konusu karar, Yüksek Mahkeme tarafından onanmıştır. Yüksek Mahkeme, Belediyelerin engellilerle ilgili konularda, kanun gereği, geniş bir takdir yetkisine sahip tek makam olduklarını kabul etmiştir. Ancak Sözleşmede yer alan haklar veya ayrımcılık yasağına ilişkin argümanlar hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

İhlal İddiaları : Başvurucu, Sözleşmenin 8. maddesi ile (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) bağlantılı olarak Sözleşmenin 14. maddesinin (ayrımcılık yasağı) ihlal edildiğinden şikayetçidir. Başvurucu söz konusu iki binaya erişim sağlayamaması sebebiyle kişisel gelişimini ve de toplumla ilişki kurma ve mevcut ilişkilerini geliştirme haklarının engellendiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, başvurunun söz konusu binalara erişim sağlayamamasından ötürü kişisel gelişimi ile diğer insanlar ve dış dünyayla iletişim kurma haklarının etkilenebileceğini; bu nedenle başvurunun şikayetlerinin “özel yaşam” alanına girdiğine karar vermiştir. Bu doğrultuda Mahkeme, Sözleşmenin 14. Maddesinin, Sözleşmenin 8. maddesi ile birlikte okunarak başvurunun şikayetlerine uygulanabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme “ayrımcılık” kavramını, “objektif ve makul bir sebep” bulunmadan ve “meşru bir amaç” olmaksızın “benzer durumda olan insanlara farklı muameleler” olarak tanımlamaktadır. Bir eylemin meşru kabul edilebilmesi için orantılı olması gerekmektedir. Mahkeme ayrıca engellilerin kamuya açık tesislere ve hizmetlere erişim sağlayamamalarının ayrımcılık olarak görülmesi gerektiğini belirten Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye de atıfta bulunarak Devletlerin bu alanda belirli bir takdir yetkisine de sahip olduğunu doğrulamıştır. Devlet, orantısız bir külfet içermemek koşuluyla engellilere kolaylık sağlamak yükümlülüğü altındadır.

İzlanda'da Belediye binalarına erişimin kolaylaştırılması için gösterilen genel çabalara dikkat çeken Mahkeme, diğer insanların erişiminin mümkün olduğu binalara, başvurunun erişim sağlayamamasında ayrımcılığa yol açan bir kusurun mevcut olduğu yönündeki iddiaya ikna olmamıştır. Reykjanesbær Belediyesi, engellilerin Belediye binalarına erişimlerini

kolaylaştırmaya spor ve eğitim tesislerinden başlamıştır ki Belediyenin bu kararını mahkeme de makul bulmuştur. Mahkeme ayrıca o zamandan beri iyileştirmelerde bulunulmaya devam edildiğini ve engelliler için erişimin kademeli olarak iyileştirilmesi yönünde kararlılık gösterildiğini belirtmiştir. Mahkeme, İzlanda'yı bunun ötesinde acil önlem almaya zorlamanın "orantısız veya uygunsuz bir yük" teşkil edeceğine karar vermiştir.

Genel olarak Mahkeme, Reykjanesbær'in mevcut bütçesinin sınırları dahilinde ve söz konusu binaların kültürel mirasının korunmasını da göz önünde bulundurarak, kamu binalarına erişimi kolaylaştırmak için yeterli önlemleri aldığına ve başvurucunun ayrımcılığa maruz bırakılmadığına karar vermiştir.

Sözleşmenin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

Başvuru Adı : Taner Kılıç (no.2)/Türkiye

Başvuru No : 208/18

Başvuru Tarihi : 6 Aralık 2017

Karar Tarihi : 31 Mayıs 2022

Konu : Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin başkanının, makul şüphe olmaksızın hukuka aykırı ve keyfi tutuklanması, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ifade özgürlüğünü ihlal etmektedir.

Olaylar : Başvurucu Taner Kılıç, 1969 doğumlu bir Türk vatandaşıdır. Başvurunun yapıldığı tarih olan Aralık 2017'de İzmir'de tutuklu bulunmaktadır.

Başvurucu, 5 Haziran 2017'de FETÖ/PDY örgütüne üye olduğu şüphesiyle tutuklanmış; 9 Haziran 2017'de İzmir 3. Sulh Ceza Mahkemesine çıkarılmış ve sorgusu yapıldıktan sonra tutuklanmasına karar verilmiştir. Başvurucu tutukluluk kararına itiraz etmiş, ancak itirazı reddedilmiştir.

Yetkili merciler, başvurucuyu, diğer hususların yanı sıra, telefonuna ByLock mesajlaşma programını indirdiği ve kullandığı, (FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu iddia edilen) Zaman gazetesi gibi belirli yayınlara abone olduğu, ablasının Zaman gazetesi editörüyle evli olduğu, çocuklarının 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında FETÖ/PDY tarafından yönetildiği iddia edilen ve kanun hükmünde karamamelerle kapatılan kurumlarda eğitim gördüğü ve FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu iddia edilen Bank Asya'da banka hesapları bulunduğu iddialarıyla suçlamaktadır.

Haziran 2017 ile Ağustos 2018 arasında başvurucunun tutukluluğu, önce Sulh Ceza Mahkemeleri, ardından İzmir ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından çeşitli vesilelerle uzatılmış ve bu süreçte başvurucu aleyhine, sırasıyla 9 Ağustos 2017 ve 4 Ekim 2017'de olmak üzere iki ayrı ceza davası açılmıştır.

Yetkili merciler, ikinci ceza davası kapsamında başvurucuyu yalnızca ByLock mesajlaşma programını kullandığı iddiasıyla değil, aynı zamanda insan hakları savunuculuğuyla ilgili eylemlerle de suçlamıştır. Bu doğrultuda başvurucu, diğer suçlamaların yanı sıra, farklı terör

örgütlerine üyelik suçlamasıyla da isnat edilmiştir. Yürütülen iki ayrı ceza davası daha sonra birleştirilmiştir.

15 Ağustos 2018'de İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun serbest bırakılmasına karar vermiştir. Ardından başvurucu, Temmuz 2020'de terör örgütüne üye olmaktan suçlu bulunmuş ve altı yıl üç ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Bu sırada başvurucu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuş ve İzmir Ağır Ceza Mahkemesinde bir tazminat davası açmıştır. Başvurular sırasıyla 2018 ve 2019'da reddedilmiş olup, tazminat davası henüz İstinaf Mahkemesi önünde derdesttir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, 5. maddeye (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı) dayanarak, tutuklanması ve tutukluluk halinin on dört buçuk ay devam etmesinden şikayet etmiş; diğer sebeplerin yanında, bir suç işlediğinden şüphelenmek için makul bir gerekçe bulunmadığını belirtmiştir.

Başvurucu özellikle 10. maddeye (ifade özgürlüğü) dayanarak, tutuklanması ve yargılama sırasında devam eden tutukluluğunun, bu Sözleşme hükmünde güvence altına alınan haklarını ihlal ettiğini belirtmiştir.

Başvurucu 18. maddeye (haklara getirilen kısıtlamaların sınırlandırılması) dayanarak, tutukluluğunun Sözleşme'nin 5, 10 ve 11. maddelerinde belirtilenden başka bir amaca dayandığını ileri sürmüştür.

Karar :

Madde 5/1 : Başvurucunun bir suç işlediğine dair makul şüphenin yokluğu

Başvurucunun tutuklu yargılanması: Mahkeme, Akgün/Türkiye başvurusunun aksine, başvurucuya yönelik şüphelerin tek dayanağının kendisinin ByLock isimli mesajlaşma programını kullandığı iddiası olmadığını kaydetmiştir.

Mahkeme, ByLock kullandığı iddiası dışındaki suçlamaların, başvurucunun kendisine isnat edilen suçu işlediğine dair makul bir şüpheye yol açmaya yetmeyen, yalnızca ikinci dereceden kanıtlar içerdiğini değerlendirmiştir. Mahkemenin görüşüne göre, şüpheye yol açan olgulara dayanak oluşturabilecek başkaca delillerin yokluğunda, isnat olunan eylemler, hukuka uygunluk karinesinden yararlanmaktadır. Bu nitelikteki deliller, şüphelinin davranışları ile

cezai sorumluluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilecek fikri bağlantıyı içermelidir. Dolayısıyla gözaltına alınan bir kişiye atfedilen fiil veya olgular, gerçekleştirildikleri anda suç teşkil etmiyorsa, “makul bir şüphe” de bulunmamaktadır.

ByLock mesajlaşma programının kullanıldığı iddiasına ilişkin olarak Mahkeme, Akgün başvurusundaki sonuca atıf yapmıştır. Buna göre prensip olarak, sadece şifreli bir iletişim aracının indirilmesi veya kullanılması ya da gönderilen mesajların gizli niteliğini korumaya yönelik başka herhangi bir yönteme başvurulması, tarafsız bir gözlemciyi tek başına yasa dışı veya suç teşkil eden bir faaliyetin gerçekleştiğine ikna edebilecek kanıt teşkil etmemektedir. Mevcut başvuruda, başvuruçunun tutuklu yargılanmasına ve tutukluluk süresinin uzatılmasına ilişkin kararlar, söz konusu mesajlaşma programının kullanımına ilişkin herhangi bir kanıt içermemiş; kararlarda gönderilen veya alınan mesajların içeriği veya bağlamı gibi bir unsur ele alınmamıştır.

Ayrıca dava dosyasında başvuruçunun FETÖ/PDY örgütüne üye olma suçunu işlediğine dair şüphelerin temelinde yatan belirleyici unsur, Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan “analiz sonucu” başlıklı ve ilk bağlantı tarihini belirten kısa bir belgedir. Ancak söz konusu belge, yetkililerin bu sonuca neye dayanarak ulaştığına ve özellikle hangi verilerin kullanıldığına dair net bir açıklama bulunmayan zayıf bir bulgudur. Bu belge, dayandığı temel verileri veya bu verileri nasıl toplandığına ilişkin bilgileri içermemektedir. Ayrıca çok sayıda bilirkişi raporu devam eden süreçte başvuruçunun söz konusu mesajlaşma programını hiç indirmedeği veya kullanmadığı sonucuna varmasına rağmen, ulusal mahkemeler bu durumu tamamen göz ardı etmiştir.

Mahkeme, ilk yargılama sırasında veya 4 Ekim 2017'de ikinci iddianamenin hazırlanmasından önceki dönemde, başvuruçunun tutukluluğunu haklı kılacak şüpheyi ortaya koyabilecek hiçbir gerçek kanıt veya bilgidен bahsedilmediğini veya sunulmadığını belirlemiştir.

Devam eden tutukluluk ve 4 Ekim 2017 tarihli iddianameyi takip eden aşama: 4 Ekim 2017'de başvuru hakkında ikinci bir ceza davası açılmıştır. Bu davada İzmir Savcılığı tarafından açılan soruşturmaya dayanılarak değil, yeni vakıalara da dayanılarak başvuruçunun tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir. Yeni vakıalarla ilgili olarak Mahkeme, ilk bakışta bunların bir insan hakları savunucusunun şiddet içermeyen ve hukuka uygun olağan eylemleri olduğu kanaatindedir. Bu vakıalar: 5 Temmuz 2017'de çeşitli sivil toplum insan hakları örgütlerinin üyeleri tarafından yürütülen bir “çalıştayın” düzenleyicilerinden biri olmak; iki

aktivistin açlık grevine ilişkin protesto faaliyetleri hakkında gerçekleştirilen WhatsApp mesaj alışverişi; PKK üyesi olduğu iddia edilen ve Uluslararası Af Örgütü'ne katılmak istediğini ifade eden bir doktorla mesaj alışverişinde bulunmak; polis şiddeti mağduru olduğu iddia edilen bir kişi hakkında farkındalık kampanyası bağlamında bir video çekimine katılmak ve Gezi Parkı olayları ile 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra işlendiği iddia edilen insan hakları ihlalleri hakkında bilinçlendirme faaliyetleri yürütmektir. Bu eylemlerin hukuk dışılığını ortaya çıkaracak başka delillerin yokluğunda, bu tür olayların nasıl olup da tek başına söz konusu şüpheleri haklı çıkarabileceği açıklanamamıştır. Buna göre, yargılamanın bu aşamasında başvurunun tutukluluğunu haklı çıkaran herhangi bir bilgi veya vakiadan söz edilmemiş veya sunulmamıştır.

Sonuç olarak Mahkeme, başvurunun tutuklandığı tarihte ulusal yargıçlar tarafından atıfta bulunulan delillerin Sözleşmenin 5. maddesine göre gerekli olan, başvurunun tutuklandığı suçları işlemiş olabileceğine dair tarafsız bir gözlemciyi ikna edecek ölçüde “makul şüphe” standardını karşıladığının Hükümetçe ortaya konulmadığı kanaatine varmıştır. Ayrıca olağanüstü hal sırasında Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin askıya alınması doğrultusunda başvuru hiçbir önlemin somut başvuruda uygulanabilir olmadığını kaydetmiştir. Bunların yanı sıra mevcut başvuruda, ulusal makamların dayandığı mevzuat hükümlerinin yorumlanması ve uygulanmasının, başvurunun tutukluluğunu hukuka aykırı ve keyfi hale getirecek ölçüde makul olmaktan uzak olduğu kanaatine varmıştır. Bu nedenle hem başvurunun tutuklu yargılandığı tarihte hem de tutukluluğun uzatılması sırasında, başvurunun bir suç işlediğine dair makul şüphenin bulunmaması nedeniyle Sözleşmenin 5/1. maddesi ihlal edilmiştir.

Madde 5/3 : Tutuklu yargılama kararına ilişkin yeterli gerekçe gösterilmemesi

Mahkeme, başvurunun tutukluluğunu haklı çıkaracak hiçbir vakıa veya bilginin, başvurunun tutukluluğu sırasında herhangi bir aşamada ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülmediğine ve bu nedenle başvurunun bir suç işlediğine dair makul bir şüphe bulunmadığına ilişkin tespitine atıfta bulunmuştur. Mahkeme, tutuklunun bir suç işlediğine dair makul şüphenin devam etmesinin, tutukluluğunun devamı için olmazsa olmaz bir koşul olduğunu yinelemiştir. Bu tür makul şüphenin yokluğunda Mahkeme, Sözleşmenin 5/3. maddesinin de ihlal edildiğine karar vermiştir.

Madde 5/5 : Madde 5'te aranan gerekliliklere uygun bir biçimde zararı telafi edebilecek hukuki mekanizmanın bulunmaması

Mahkeme, başvuruçunun yalnızca tutukluluk süresinin uzunluğundan şikayet etmekle kalmayıp, aynı zamanda Sözleşmenin 5. maddesi anlamında bir suç işlediğine dair makul şüphenin bulunmadığını veya tutukluluğunu haklı çıkarmak için ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığını da iddia ettiğini kaydetmiştir. Böyle bir durumda Ceza Muhakemesi Kanununun 141/1. maddesine dayanan bir tazminat talebi, etkili bir hukuk yolu olarak değerlendirilememiştir. Buna ek olarak, Hükümet, başvuruçuyla benzer durumda olan herhangi bir kişiye daha önce 141/1. madde temelinde tazminat ödendiğine ilişkin herhangi bir yargı kararı sunmamıştır. Bu nedenle Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunun, Sözleşmenin 5/5 maddesinin amaçları bakımından, kişinin bir suç işlemiş olduğuna ilişkin makul şüphenin bulunmadığı ve tutukluluğunu haklı kılacak ilgili ve yeterli sebeplerin mevcut olmadığının iddia edildiği şikayetler bakımından giderim sağlayabilen bir hukuki mekanizma olarak kabul edilemeyeceği kanaatinde dir. Mahkeme ayrıca, başvuruçunun Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurunun reddedildiğini ve bu nedenle ulusal mahkemeler tarafından kendisine herhangi bir tazminat ödenmediğini tespit etmiştir. Dolayısıyla Mahkeme tarafından verilen bu karardan önce başvuruçunun, Sözleşmenin 5/1 ve 3. maddelerinin ihlali sebebiyle tazminat almasını sağlayabilecek bir hukuk yolunun bulunmadığını kaydetmiş ve Sözleşmenin 5/5. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Madde 10 : İfade özgürlüğü

İnsan hakları alanındaki faaliyetlerin önemi göz önüne alındığında Mahkeme, gazetecilerin ve medya çalışanlarının tutukluluğuna ilişkin ilkelerin, insan hakları savunucularının veya bu tür grupların liderleri veya aktivistleri haklarında açılan ceza davaları bağlamında ilk ve devam eden tutukluluk hallerine de uygulanabileceğini değerlendirmiştir. Burada önemli olan tutuklamanın, insan haklarının korunmasına yönelik faaliyetlerle doğrudan bağlantılı eylemlere dayanmasıdır.

Bu bağlamda Mahkeme, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinin ikinci ceza yargılaması kapsamında 22 Kasım 2017'de başvuruçunun tutukluluk halinin devamına karar verirken, başvuruçunun insan hakları savunucusu olarak gerçekleştirdiği faaliyetlerle ilgili olanlar da dahil olmak üzere tüm kanıtlara dayandığını gözlemlemiştir.

Mahkeme, başvuruçunun insan hakları savunucusu olarak gerçekteşirdiği faaliyetlerle doğrudan bağlantılı eylemler nedeniyle tutuklanmasının, ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına gerçekte ve etkili bir kısıtlama ve dolayısıyla bir “müdahale” teşkil ettiği kanaatindedir. Mahkeme, başvuruçunun tutukluluğunun bu nedenle Sözleşmenin 10. maddesi kapsamındaki haklarına bir müdahale oluşturduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme, başvuruçunun tutukluluğunun, Sözleşmenin 5. maddesi anlamında başvuruçunun bir suç işlediğine dair makul bir şüpheye dayanmadığına ve bu nedenle Sözleşmenin 5/1. maddesinde güvence altına alınan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine işaret etmiştir. Ayrıca Türk Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesi uyarınca bir kişinin ancak bir suç işlediğine dair kuvvetli şüpheye dayanan olguların mevcut olması halinde tutuklu yargılanabileceğini kaydetmiştir. Bu bağlamda ulusal makamların tutukluluğun hukukiliğini incelediği esnada makul şüphenin mevcut olmayışının, evleviyetle kuvvetli şüphenin de yokluğu anlamına geleceğini belirtmiştir. Ayrıca Sözleşmenin 5/1. maddesinin, bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılabilmesini kabul edilebilir kılacak gerekçelerin kapsamlı bir listesini içerdini ve bu gerekçelerden birine girmediği sürece hiçbir özgürlükten yoksun bırakmanın hukuka uygun olmayacağını yinelemiştir. Sözleşmenin 5. ve 10. maddelerinde belirtilen kanunilik şartı, bireyi keyfilikten korumayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak hukuka uygun olmayan bir tutuklama tedbiri, Sözleşme tarafından korunan özgürlüklerden birine müdahale teşkil ettiğinde, prensip olarak, o özgürlüğe ulusal hukuk tarafından getirilen bir kısıtlama olarak değerlendirilemez. Tüm bu nedenlerle başvuruçunun Sözleşmenin 10. maddesiyle güvence altına alınan hak ve özgürlüklerinin kullanımına yönelik müdahale kanunla öngörülmemiş olup, meşru kabul edilememiştir. Sözleşmenin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Madde 18 : Haklara getirilen kısıtlamaların sınırlandırılması

Mahkeme, tarafların, Sözleşmenin 18. maddesi kapsamındaki argümanlarının, Sözleşmenin 5. ve 10. maddelerine ilişkin argümanları ile esasen aynı olduğunu kaydetmiştir. Özellikle başvuruçunun Sözleşmenin 10. maddesi kapsamındaki şikayetlerine ilişkin değerlendirmesi bağlamında, başvuruçunun bir STK lideri ve bir insan hakları savunucusu konumunun yeterince dikkate alındığını kaydetmiştir. Buna göre 18. madde kapsamındaki şikayetin, başvuruçunun esaslı bir yönü ile ilgili olduğu sonucuna varmak için bir sebep bulunmamaktadır. Bu nedenle, ikiye karşı beş oyla, bu şikayetin kabul edilebilirliğini veya esasını incelemeye gerek olmadığı sonucuna varmıştır.

Madde 5/4 : Tutukluluğun hukukiliği konusunda ivedi karar alma hakkı

Mahkeme, başvurucunun, Cumhuriyet savcısının mütalaasının kendisine tebliğ edilmemesine ilişkin Őikayetleri ile itirazlarının yalnızca dava dosyasına dayanılarak ve duruŐma yapılmadan incelenmesine ilişkin Őikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varmıştır.

Ayrıca başvuru, bu kısıtlamaların, kendisini tutukluluk süresinin uzatılmasına ilişkin kararlara etkili bir Şekilde itiraz etmekten nasıl alıkoyduğunu açıklamaksızın çok sayıda kısıtlamaya tabi tutulduğunu iddia etmiŐtır. Aynı Şekilde Mahkemeye sunduğu görüşlerde de bu kısıtlamaların gerçekliği ve potansiyel etkisi hakkında ayrıntılı bilgi vermemiŐtır. Bu nedenle Şikayetin yeterince delillendirilmediği ve reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.